

Antanas Jasmantas

POEZIJA

Antanas Jasmantas

POEZIJA

LIETUVOS RAŠYTOJŲ SAJUNGOS LEIDYKLA

VILNIUS 1992

UDK 888.2 - 1
Ja 633

Knygą sudarė ir redagavo
Alfonsas BUKONTAS

Antanas Jasmantas - žymaus kultūros ir religijos filosofo Antano Maceinos (1908-1987) slapyvardis, kuriuo jis pasirašinėjo savo poetinę kūrybą. Antanas Maceina 1935-1943 metais dėstė filosofiją Vytauto Didžiojo universitete, o nuo 1944 m., pasitraukęs į Vakarų, profesoriavo Freiburgo ir Miunsterio universitetuose. Jo plunksnai priklauso garsūs veikalai Tautinis auklėjimas" (1934), "Kultūros filosofijos įvadas" (1936). "Didysis inkvizitorius" / 1946). "Jobo drama"(1950), "Saulėsgiesmė"(1954), "Dievo avinėlis" (1966), "Religijos filosofija" (1976), "Filosofijos kilmė ir prasmė" (1978) ir kt. Vakaruose pasirodė ir du A.Maceinos eilėraščių rinkiniai "Gruodas " (1965), "Ir niekad ne namolei" (1980), kurie po vienos knygos viršeliais dabar išeina tėvynėje. Knygos gale įdėtas straipsnis "Antano Jasmanto poezija" iš rinkinio "Gruodas".

Antano Maceinos "Poezijos" pasirodymas - itin reikšmingas įvykis mūsų literatūros ir kultūros pasaulyje.

Leidėjai

METAFIZINIS POETAS

Antanas Jasmantas - ypatingas mūsų kultūros atvejis. Žinome, jog šiuo slapyvardžiu pasirašinėja filosofas ir teologas Antanas Maceina. Autentiškų filosofų visoje Lietuvos istorijoje turėjome vos keletą, ir Antanas Maceina, be abejonės, yra vienas iš jų, gal netgi iškiliausias. Autentiškų poetų priskaičiuojame kiek daugiau, nors irgi ne šimtą ir ne du šimtus. Ir Maceinos alter ego - Antanas Jasmantas - taip pat yra vienas iš jų.

Lietuvoje panašių atsitikimų daugiau lyg ir nėra buvę, nors filosofas ir menininkas, apskritai paėmus, yra artimos profesijos. Istorijos priešaušryje jos beveik nesiskyrė viena nuo kitos, o ir vėliau - nuo Platono ligi Camus - dažnai sutapdavo viename asmenyje. Antanas Maceina nepriklauso prie mąstytojų, vartojančių grynai technini ontologijos ar epistemologijos žodyną ir todėl paskaitomų vien siauruose profesionalų būreliuose. Jo studijos paprastai prasideda kurio nors literatūrinio fakto analize ir pačios dažniausiai yra eseistiškos. Jasmanto eilėraščiai sukasi tame pačiame katalikiškojo (ar plačiau - krikščioniškojo) egzistencializmo rate, iš kurio retai teiškrypsta ir Maceinos filosofiniai interesai. Tačiau Maceina-Jasmantas neperžengia linijos, anapus kurios filosofija virsta prastu menu, o poezija - prastu metafiziniu ar etinių teiginių perpasakojimu. Jis aiškiai junta ne tik tų dviejų sričių giminystę, bet ir jų priešingybę. O tai rodo, jog abiejose srityse jis yra saviškis.

Nebūtina laikytis tų pačių pažiūrų kaip

Antanas Maceina, kad vertintum jo filosofiją - ir juo labiau Antano Jasmanto poeziją. Krikščioniškosios pažiūros yra tikėjimo ir asmeninio pasirinkimo reikalas. Tačiau Maceinos intelektualinė problematika, jo mąstymo stilius, jo vidinis integralumas daro išpūdį ir agnostikui, ir - drįsčiau teigti - netgi šviesesniai ateistui. Tą patį juk galėtum pasakyti apie Jaspers'ą ar Gilson'ą, apie Šestovą ar Buber'į, kurių mintis turėjo ir tebeturi vaisingo poveikio ne tik tai jų tiesioginiams bendraminčiams. Geriausi Jasmanto eilėraščiai gyvi kiekvienam, kam gyva lietuvių kalba. Panašiai vokiečiui gyvas Rilke, o rusui vėlyvasis Pasternakas. Žinoma, tasai, kuriam artimas šių mąstytojų bei poetų pasaulėžiūrinis "užsiangažavimas", tikriausiai pilniau juos perjaucia, gal ir geriau supranta. Bet tai jau kiek kita istorija.

Maždaug prieš dešimt metų Vilniuje į mano rankas pateko Lietuvių poezijos trečiasis tomas. Žavėjau si leidėjų išmone: ir sugalvok tu man apipavidalinti knygą lygiai taip pat, kaip pirmieji du tomai, išleisti visai kitokiomis sąlygomis! Nėra geresnio būdo pabrėžti, jog lietuvių poezija - viena. Be to, visus tris tomus gali greta sustatyti lentynoje: per eventualią krata, ko gero, liks nepastebėta, kad trečiasis tomas - "iš anapus". O tai Lietuvoje gana svarbus sumetimas. Knyga skaičiau neskubėdamas, gilindamasis į kiekvieną eilėrašti - ir. deja. kartkartėmis nusi-vildamas. Po kelių dienų priėjau man visiškai nepažįstamą Jasmanto vardą. Maceiną buvau girdėjęs - daugelis mano draugų kaip tik iš kontrabandinių Maceinos knygų patyrė, jog

filosofijos šiame pasaulyje vis dėlto esama. Sustojau ties eilėraščiu **Panaktinis**: perskaičiau syki, antra- ir man pasivaideno, jog tas eilėraštis išspausdintas kažkokiomis kitomis raidėmis, kursyvu ar didžiosiomis. Ne iš karto supratau: tai todėl, kad užtikau retenybę. - poetiškai neginčijamą daiktą. Bandžiau suvokti, kame gi **Panaktinio** paslaptis. Taisyklingas ir drauge laisvas ritmas, tarytum atsitiktinė, o iš tikrųjų griežta ir darni rimavimo eiga? Taip, bet čia dar ne viskas. Gilesniame, prasminiame sluoksnyje glūdi dar vienas įstabus paradoksas. Poeto žvilgsnis sudvilypėja. Jis tėra besparnė esybė, su išgaščiu plazdanti didžiulio Panaktinio delne: o drauge jo rega aprėpia visą būties hierarchiją ir toje, sakytum, supermetafizinėje erdvėje pats Dievas yra tik jo "sodų sargas". Didybės santykis su mažybe darosi intymus ir fizinis; ir poetas pergyvena abu šio sąlyčio ašigalius:

Kai pasilenkęs imsi jį į sauja,

Būk atsargus:

Jis žnaibys ir įleis nagus

Tau ligi kraujo.

Puikus čia tasai gramatinis postūmis - "ji" vietoje "mane". Šita dviguba perspektyva, begalinio mažumo ir drauge neišsakomo didumo suartinimas yra viena iš paskutinių įmanomų poezijos (turbūt ir filosofijos) apraiškų: toliau seka tiktai **coincidentia oppositorum**, tai, kas nebetelpa į joki žmogiškąjį žodyną. Tuomet nežinojau, kad Putinas laiške Kaziui Bradūnui priskyrė Jasmanto Gruodą prie "išpūdingiausių, turiningiausių mūsų poezijos rinkinių"; bet Jau ir tada būčiau sutikęs su šia nuomone.

Antrasis Antano Jasmanto rinkinys Ir nie--

kad ne namolei pratęsia Gruodą ir palyginti nedaug nuo jo skiriasi. Jasmantas, kaip anuomet Baltrušaitis, yra lėtai besikeičiantis ar net visai nesikeičiantis, "synchroniškas" poetas. Ta pati laisva eilutės ir strofos architektūra, tas pat muzikalumas, tie patys Jasmanto seniai pamėgti motyvai ar toposai - vieškelis, turgus, beždžionė. Vėl konkretūs sodietiški žodžiai, pro kuriuos šviečia Evangelijos drama: klumpių pėdsakai molyje, eglisakių ugnis, pageltę kalkės, "kepalėlis papelėjęs", virstas komunijos duona, "dumblynas vanduo ir šėmas", tampa krikšto vandeniui. Pagaliau atsikartoja tai, kas bent man atrodo Jasmanto poezijoje svarbiausia: dramatiškas ir drauge intymus būties daugialapsnės hierarchijos pojūtis. Tai Jasmanto "poetinis herbas", jo braižo ypatybė, skirianti jį bene nuo visų lietuvių rašytojų.

Gal suklysiu, šioje vietoje prisiminęs autorius, gerokai nutolusius nuo krikščioniškosios dogmos, bet Jasmanto eilėraščiai man neretai siejasi su Meisterio Eckhart'o mąstymais ir netgi su kontroversiška Jung'o studija Antwort auf Hiob. Kaip ir anieks filosofams, Dievas Jasmantui esti dinamiškame ir paradoksaliame santykyje su pasauliu bei žmogumi. Tik tame santykyje Jis suvokiamas - kažkokia prasme net galėtum pasakyti, jog tik tame santykyje Jis atsiranda, išsilukštėna iš pirmapradžio, nebylaus ir bedugno Dieviškumo (Gottheit). Spraga tarp transcendentinio ir imanentinio būties plano yra neperžengiamai plati: "Toli man lig Tavęs / Ir Tau toloka" (vėl subtilus morfologinis atšėšėlis - iš Dievo pusės atstumtas yra mažesnis, negu iš žmogaus pusės, bet ir Dievui jis esti, ir Dievui

jū. įveikti reikalinga pastanga). O vis dėlto Dievas priglunda žmogaus "prietemoj lyg tankiame pavėsy", užgimsta neviltyje, tyloje ir absurde. Žmogui šiame santykiyje tenka aktyvus vaidmuo: tai jis iššaukia Dievą iš tamsos, abejoja, ginčijasi, reikalauja, palaiko Jį padeda Jam visu savimi:

Bet prisislink arčiau! Ir Tu išalkęs.

Nesiryžtu toliau gilintis į šią dialektiką, kuri tikriausiai gali būti išreikšta ir dogmatiškesniais terminais. Aišku tiek, jog poetinėje kalboje ji darosi itin išpūdinga - ir, kaip jau sakiau, patraukli netgi tam, kas šiaip jau nėra Antano Maceinos bendramintis. Ji gimdo savičiausius Jasmanto įvaizdžius ir metaforas. Jasmantas linkęs jungti tai, kas aukšta, su tuo, kas žema, teikti abstrakcijoms grynai fizinio gyvastingumo. Jo antrojoje knygoje ši tendencija gal dar stipresnė, negu pirmojoje. Kartais Jasmantas nevengia grotesko ir rizikos:

Dangūs mažomis skylutėm žėri

Milpsnė žadus paklojom,

Kad šilčiau basom būt kojom.

Šventieji saunon ėjo. Buvo jau nešvarūs.

Metafizinės ar psichologinės sąvokos - viltis, sopulys, asmenybė - Jasmantui įgyja kūnišką pavidalą. Dar daugiau, kartkartėmis į vieną eilę statomi, bemaž tapatinami sakraliniai ir profaniškieji dalykai (Atgailos psalmė). Dėl šitokių aštrių sandūrų Jasmanto kalba įdomi ir netikėta, nors kartais joje atsiranda stilistinių bei poetinių "duobių". Į ramias meditacijas dažnai įsiterpia ironija. Kaip man atrodo.

Jasmantas mėgsta pabrėžti prieštaravimą tarp mistinio impulso ir tradicinių ritualo formų, linkusių stabarėti ar net išsigimti: "Šventovėj ar narve - vis ta pati dalia". Tai daugelio religinių mąstytojų tema - netgi, sakyčiau, vienas iš amžinųjų religinės patirties motyvų. Groteskiški yra tie "išprausti išpažinėjai", tarp kurių nebedera kyboti sukruvintam Kristui; skaudžia ironija skamba rinkos motyvas, "gipsiniai jėzusėliai", "guminis kūdikėlis", glorią grojanti beždžionė, modernus piligrimas su fotoaparatu ant kaklo. Matyt, kalbama apie tai, kaip amžinasis mitas išskysta kasdienybėje, kaip jį savinasi ir menkina paviršutiniška civilizacija. O gal čia esama ir kitos reikšmės - gal vulgarumas savaip sutampa su nusizeminimu, gal jis irgi veda iš čionykščio narvo didžiojon erdvėn, nors ir gana neįprastu būdu (Atsiskyrėlis)? Nežinau. Jasmanto eilėraščiai, kaip ir dera eilėraščiams, atviri skirtingoms interpretacijoms.

Beje, Antano Jasmanto pasaulis paradoksalus ir nevienasluoksnis dar vienu atžvilgiu. Senoji žemdirbių Lietuva jame, sakytum, kaktomuša sustumiama su bibliinių Izraeliu. Abi tos erdvės persilieja viena į kitą: kiškėliai (o ne stirnos) ganosi Giesmių giesmės vynuogynuose, Sulamite pamotė apvelka pašukine. Jasmantas su patraukliu lengvumu žengia iš vienos toposų sistemos kita, iš Egzodo ir Psalmių knygos į mūsų tautosaką:

*Tu nesiuntei manęs pas faraoną,
Ir aš lazdos nepaverčiau į žaltį.
Ėjau tik kamarėlėn kruopų malti
Linamynės mergaičių vakaronei.*

(Jungiamoji grandis čia bene bus žaltys -

biblinis ir drauge pagoniškojo lietuvių tikėjimo simbolis).

Kaip skiriasi šičia Jasmantas. sakysime, nuo Brazdžionio, kuris pirmasis plačia sauja paskleidė mūsų poezijoje Senojo įstatymo motyvų - bet išlaikė daug aiškesnę distanciją tarp jų ir lietuviškos tikrovės!

Brazdžionis, žinoma, yra vienas iš vardų, kurių negali nepaminėti, šnekėdamas apie Jasmanto poetinį kontekstą. Tokių vardų rasime ir daugiau. Jasmanto žodis būna rupus it Baltrušaičio (Dies irae). išgrynintas it Putino, pastabus ir grakštus it Nėries:

Margais važeliais tu gražiai girgždėjai

*Ir sniego purslelius kaip dūmą kėlei.
O papūtė paklydę vėjai,*

*Ir parudavo tavo šermuonėliai.
Stogai pravirko. Šermeninės žvakės.
Jų ašarom nulietos, tyliai kabo.
Ir žemė dūsauja prie tavo grabo,
Juodais lopeliais lyg šašais aptekus.*

Verta atkreipti dėmesį į labai gerą aliteraciją: šermuonėliai - šermeninės. Tokių reikšmingų aliteracijų ir stebėtinų rimų Jasmantui nestinga (net knygos pavadinimas fonetiškai ir gramatiškai savitas).

Šiaipjau Jasmantas būna netgi provokuojančiai nemodernus, tarsi prisiekęs ištikimybę seniesiems mūsų poetinės kalbos įpročiams. Tų įpročių šaknys liečia Baranauską, gal net Slavočinski, bet labiausiai skverbiasi nepriklausomybės epochon. Beje, iš čia ir kai kurie eilėraščių silpnumai. Dailiose "utose" (Obels žiedas) ir kitur neišvengiama štaipų, pigokų vietų. O Jasmanto dėmesys mažybiniam

žodelyčiams netgi atlaidžiausiam kritikui turėtų atrodyti kiek perdėtas: plonytėje knygoje vien tik priesagų -ėlis, -ėlis (su jų moteriškais variantais) suskaičiavau per šimtą dvidešimt.

Bet visa tai - antraeiliai dalykai. Netgi Jasmanto silpnybės yra poeto silpnybės. Pasaulinės lyrikos kontekste Jasmantą dažnas būtų linkęs sieti su Rilke, bet žinome, kad jis pats tą analogiją atmetė. Siūlyčiau kitą gal ne tokį banalų sugretinimą. Konkreti ir drauge paradaksali Jasmanto mąstysena, rizikingos sacrum ir profanum paralelės, skirtingų tikrovės planų jungimas, o ypač intymus ir giliai dramatiškas santykis su religinėmis vertybėmis primena anglosaksų metafizinius poetus (ne tiek John Donne, klek, tarkim, Richard Crashaw). Nežinau, ką apie tai pasakytų autorius; bet tai tauri giminystė.

Dvi mažos ir negarsios Antano Jasmanto knygos - iš viso 90 eilėraščių - nekasdieniškas lietuvių literatūros reiškiny.

1983

Tomas Venclova

GRUODAS

DIDŽIOJI
NEBŪTIS

*"Multum incola fuit
anima mea"
Ps. 119*

RUDUO

TAIP, TAIP! Kiekvieną naują rytą
Kaip kūdikis, spurdėdamas džiaugsmu,
Pamiršt imu,
Kad tyloje senų namų
Pavytusiu lapu nukrito
Lyg paskutinė šio rudens šalna
Sunkios prasmės pilna
Būtis mana.

Iš nebūties plačių kraštų
Aš vis grįžtu
Taku apžėlusiu ir pamirštu,
Kad jau ruduo prie mano durų;
Visi keliai pabjuro,
Išskristi paukščiai pasikėlė,
Menkutė saulės valandėlė
Su vėju lekiančiais padangėm debesiais
Praeis,
Kaip daugelis jau mūs praėjo
Su tuo pačiu benamiu vėju,
Nors niekas neskubėjo.

Ir man, ko man skubėti?
Ant žibančios naktinės parugės
Pavargęs laikas atsisės
Ir palūkės.
Rytuos aušra jau pradeda drebėti.
O gal tai aš drebu?
Gal mes abu
Nuo ilgo nemigo naktų išbalę?

Žiūrėk, ten pas Aukščiausią Valią,
Drabužiais išeiniais pasirėdę,
Visi jie tyliai sėdi
Kaip nuotakos vestuvių vežime.
Ir mes eime
Abu sykiu. Ruduo prie mūsų durų.
Visi keliai pabjuro.
Blyški aušra pro debesis iš lėto švinta,
O ant laukų jau drungnas rūkas sėda.
Ir į pėdą,
Juodoj rugienoje giliai išmintą,
Jau paskutinis lapas krinta.

VĒLUMOS SONETAS

JAU PER VĒLU mums, kūdiki, jau per vĒlu
Pabelst ī tylinčiu namu duris:
Ant ilgo kelio staugiančiu vielu
Būtis mūs tarsi elgeta parkris

Pavargusi, paklydusi... O šalimis -
Keliu, kuriuo jau daug kas ējo ir dar eis -
Keliaus minia su grojančiu čigonu būdomis,
Su šokančiom beždžionėmis, su juokdariais.

Bet mus, o kūdiki, kas mus pakēle
Bent lig aušros, bent valandēle
Paims su ta marguojančia minia sykiu?

Jau per vĒlu. Jau per vĒlu duris klebenti:
Šešēliu grīšime nuo ju nykiu.
Jau per vĒlu - tau gimt. o man gyventi.

MANO KAMBARYS

TAS MANO kambarys kaip didelė šventovė:
Nusvirę, gėlės lyg vėliavos maldingai stovi,
Ir liūdesys vargonais groja.

O prie kojų,
Prie Nukryžiuotų kojų,
Į gedulo veliūrą susisupę,
Mano džiaugsmas ir mano meilė klūpi
Ir meldžia naktį juodarūbė
Sukniubę.

O liūdesys vargonais groja
Ir nesustoja:
Jis trello palube graudena,
Ir šliaužia pažeme lyg vox humana.
Rūsčiais pedalais sunkiai dunda
Ir skundą,
Skundą tylų, skundą liūdną be galo
Išverkia fleitom antro menualo.

Tas mano kambarys kaip didelė šventovė:
Pro uždangas nedrąsiai saulė srovi
Lyg pro stiklus margų vitražų
Ir mažo.
Mažo džiaugsmo neberanda
Ir mažos meilės nebemato
Sukniubusios prie Nukryžiuotų kojų.

O liūdesys vargonais groja
Ir iš reto,
Ir iš reto tylą, nyksta ir sustoja
Ir užraktais sužvanga.
Pakilęs atidaro siaurą mano langą
Ir traukia orą pilna krūtine
Ir žiūri akimi rūščia.
Jis čia
Ir kunigas, ir tarnas, ir minia.

VORO SONETAS

IŠBALEŠ beržas ir speige pavytęs
Gelsvučiais pumpurais staiga sužiuro
Lyg auksaplaukės kūdikių galvytės
Prie pirmąkart pravertų saulėn durų.

Gelsva piene pakvietę pirmą bitę
Suvirpo šilumoj melsvi papieviai.
Jauni ir saulės šypsenoj nušvitę
Pakilo upės karklai raudonžieviai.

Ir aš, kaip voras į stiklinį indą,
Kai nerimu visi garsai pasklinda,
Ir ilgesiu, ir troškuliu atgiję

Svaigiu džiaugsmu mūs žemę juosia —
Į naują būtį lyg į slidžią giją,
Iš naujo, vis iš naujo kabinuosi.

žuvų SONETAS

ARGI NE vandenu tyliųjų esam žuvys,
Tos paukštės ten žemai, ak visados žemai?
Kažkur dangus didžia šviesa pasruvęs
Ir meile atdaras kaip vakaro namai.

Ir kartais beria jis - ne mums, tiktai Undinei,
Tai Marių Žvaigždei - aukso karolius,
Prisirpusius ugnim ir taip tylus
Kaip mūs atodūsių pursleliai vandeniniai.

Tada, lyg netyčiom, žalias gelmes pamiršę,
Virpėdami, kad dangūs mus štai pavilios,
Į svetimą, į svetimą pašoktam viršų.

Bet ten staiga mums visos durys užsidaro:
Į šviesą atsitrenkę krintam atgalios
Į purviną, į tą mūs vandenį nešvarų.

GIRIOS SONETAS

SUGROJO ragas girios viduryj
Ir prunkšdamas žvėris nunėrė per tankynę.
Viršūnėse lizdai siūbuoja atdari
Lyg vėjuje vainikai išsipynę.

Girdžiu, kaip vejoje nepalytėtoj
Myluoja vėjas pienę šilkaplaukę,
Kaip kūne bunda džiaugsmas ir iš lėto
Niūnuodamas viršūnėmis atplaukia.

O kūne mano, mano broli!
Tave kaip ryto šilimąjaučiu.
Iš žemės dykumų, išdegusių, plačių,

Visi pavargę grįžtame namolei.
Bet tu. nors tu nepasilik tame mįslingam tolyj,
Nors tu nebūki greit pradingstančiu svečiu!

GRUODAS

IR TU, ar jau ir tu
Su Jais visais kartu:
Su nerimu, su seserim kančia,
Su rūpestingu ilgesiu -į čia,
    Į mus tu kelią suradai,
Tu, mano pirmas peleninis gruode?

Dabar pakąstos ir pajuodę
Kaip paskutiniai rudenio žiedai,
Nusvirs mūsų dienos, šėmu vandeniū papilkę,
Nusvirs ant tavo rankų,
Tu kuždantis, tu peleninis šilke,
Ir mūsų žingsni trunkų
Sugers vidunakčio tyla godi.

O tu kuždi, tu daug žadi
Ir spaudi žemės drebančius pečius.
Ji tuoj nuščius.
Kaip alpuliū mergaitė kad nuščiūva
Ant rankų mylimo bernelio.
Bet ten - prie ilgo mūsų kelio
Visi susėdo jie į krūvą:

Ir nerimas, ir sesuva kančia,
Ir rūpestingas ilgesys - ir čia
Esi ir tu
Su jais visais kartu
Ir jiems, ištroškusiems, vandens paduodi,
Tu, mano pilkas peleninis gruode.

Seniai seniai
Nuliuoksėjo jinai
Kaip girios stirna blizgaodė,
Pajutus pirmą šaltį.
Tarp lauko ežių pasirodė
Jo kandūs, barškantys nagai.
O mes pavargę, nusikalte,
Kad buvom, žengiam atsargiai
Ir ieškom jos, nubėgusios, pėdų
Ir klausom rago, tolimo, aidų.
Tos pėdos kviečia mus,
Tas aidas šaukia mus,
Sugrižt, sugrižti į namus,
Į tolimus, į paliktus, į pasiilgtus.

Bet ten - pas girgždančius mūs kelio tiltus,
Pas ilgo mūsų kelio griovį
Visi jie stovi:
Ir nerimas, ir sesuva kančia,
Ir rūpestingas ilgesys - ir čia
Ir aš, ir tu,
Tu, mano pirmas peleninis gruode.
Visi čia mes kartu.
Visi pavargę, dulkėmis pajuodę
    Į paskutinę šitos žemės rinką
Nedrašiai, pamažu
Suslinkom
Dar kiek pabūti.
Juk gražu -
Ar ne? - dar kiek pabūti.

PROCESIJOS SONETAS

IR EINA metai, eina tarsi keliauninko

Ir daug, tiek daug jų susirinko
Lyg paukščių rudeni. O atsivėrus

Plati naktis jau nepakvies jų
Užeit į poilsio namus.
Ir soduose žibintų margašviesių
Jau nebebus.

Argi Tavęspi eina ši be galo
Procesija? Argi joje ir aš žengiu
Nė nepamatęs, kad pabalo
Mūs pakelės nuo rudenio šalnos?
O paukščiai tie, tenai nuo parugių.
Ar tik ligi pavasario jie išplasnos?

FORTEPIJONO SONETAS

TU ATDARAS ir juodas, lyg šypsaisi
Kaip dideli kaukolės dantys,
Ir šitoj salėje, toj mūs būtyj bevaisėj,
Po mūsų rankomis pradėsi tuoj skardentis

Ir ūbauti, ir suokti, ir čirenti
Lyg paukštis rytmečio pakrūmėj:
Ir džiaugsiesi, kad šviesiarūmė
Ir žibanti banguoja mūsų šventė.

Paskui tu vėl šypsosies! tarp uždengtų
Paveikslų ir dairysiesi, kur dingo
Visi garsai, tokie pavargę ir pabalę.

Paskui šypsosimės ir mes kaip tu
Savam karste, toje ankštutėj salėj,
Kaukolės šypsena nerūpestinga.

ATEIS RUDUO

ATEIS ruduo, ir rūko gobtuvėliai
Žėruojančius mūs kalnelius pridengs.
Ant nusiminusio vandens
Nebeskraidens
Paklydę debesų šešėliai.

Ir bus tylu, ir bus sunku aplinkui,
Ir žemėn dideli lašai varvės,
Ir miestai mūsų pakelės
Nebežydės
Auksiniais bokštais prie benamių rinkų.

Seni sargai Jau keliasi ir eina.
Tuoj vynuogynų vartelius užsklės.
Pro juostančias pakrančių eželes
Su jais ir mes,
Ir mes išeisime kalneliais Reino.

Bet ten nebus tavęs. Ir samanoti
Gyvybės pažadai tyliai rūdys.
Ir mažas paukštis pas duris
Nebeatskris
Nors be giesmės truputi parymoti.

Ir bus tylu, ir bus sunku aplinkui.
Ir žemėn dideli lašai varvės,
Ir miestai mūsų pakelės
Nebežydės
Aukšniais bokštais prie benamių rinkų.

SAULĒLEIDŽIO SONETAS

JAU VYTURĒLIS, grumsteliu prigludęs,
Nebeskardena gēstančios palaukēs.
Nusviro varpos. Aukso grūdas
Atgal į zēmę šaukias.

Atgal ir mes nuo vēstančių kalvelių,
Apsunkusius dalgius nusišvarinē,
Jau leidžiamēs iš ilgo mūsų kelio
    Į rūkā sidabrinį.

Turbūt į poilsį, į baltapūkį,
Mes leidžiamēs. Laukų garsai
Ten rageliu nebesiskūs.

Tik tu, pavargęs mūsų žingsni, tu nebūki
    Į ten toksai svyruojantis, toksai -
Sunkus...

REQUIEM

JAU daug naktų
Pasibaigė, jau daug naktų,
Kai tu
Mane dar palikai čia pabudėti.
O šiandien vėl žvaigždėti
Mūs dangūs bala busdami,
Šventovė užia nerami
Lyg vandenys pavasario upeliais.
Diena jau kelias
Ir tuoj, kaip šydas
Jaunamartės, kalneliais išsiskleis.

Giliais
Dar miegančiais keliais
Jinai ateis
Pas tavo užremtas duris.
O bokštuose varpai vėl tris.
Tris ilgus ir sunkius kartus skardens.
Tiktai akmens,
To tavo liūdinčio, tamsaus akmens
Jai niekas, niekas neatris.

LOPŠINĖ

MIK, mažutis pievų pūke!
Mik su žemele kartu!
Merkias kloniai apsiūkę,
Užsimerk ir tu!

Ežere varpai nutilę
Lig aušros neberaudos,
Nebesių į gelmę gilia
Užkeiktos maldos.

Mik, mažutis pievų pūke!
Mik su užkeiktais kartu!
Merkias pievos apsiūkę,
Užsimerk ir tu!

Piktos laumės nugenėjo
Žvakeles paežerės.
Tu pakviesk žvaigždžių Sėjėją -
Tegu šianakt sužerės

Aukso rasos vandenyse,
Aukso rasos ant javų.
Te šią naktį neišvysta
Ašarų tavų!

Mik, mažutis pievų pūke!
Mik su ašarom kartu!
Merkias kloniai apsiūke,
Užsimerk ir tu!

LAUKŲ RAITELĖ

TU GIRDEI žirgą iš rieškučių
Po lauko ažuolu senu
Ir nejutai, kaip vėjas pučia
Gyvačiukes aksomo garbanų.

Tu girdei žirgą iš rieškučių
Ir švilpdama su juo tareis
Ir nejutai, kaip vėjas pučia
Vargonėlius auksiniais pabariais.

Tu girdei žirgą iš rieškučių,
Švytri batukais raudonais,
Ir nejutai, kad šiandien tu čia
Atobildžiuos eželių skardenais.

Tu girdei žirgą iš rieškučių...
Ir aš dabar tavim sergu:
Man tavo juoką vėjas pučia
Ir dundesį sidabro pasagų.

BARE

IŠSISKLEIS tvanki naktis
Be žvaigžčių, be vėjo,
Žiburėliai nusagstys
Laukiančias namų duris
Meilės pardavėjų.

Ir būgnelis sududens
Čigonaitės rankoj,
Stūgaus fleitos ir trilens
Tarsi švilpesiai rudens
Meilės šoki trankų.

Užu lango tamsa raus
Kaip veidai vualyj.
Prie staliuko susiglaus
Šaltam gintare alaus
Damos ir karaliai.

Žvangios taurės sudindės,
Kad susiderėjo.
Ir šilkuos senos kėdės
Piktos šypsenos spindės
Liūdesiu rugsėjo.

ŽIEMOS KELIU

JAU IMA snyguriuot. Žirgeli kinkom.
Kelių keliai, tie linadrobiai!
Skarelėm pūko apsigobę,
Medeliai meldžiasi aplinkui.
Jau ima snyguriuot. Žirgeli kinkom.

Sniegulės pinasi. Varpeliai šaukias.
Kaip dūmas lygumos bekraštės!
Važelis gieda margaraštis
Šarmotoj lygumoj palaukės.
Sniegulės pinasi. Varpeliai šaukias.

Sudėki vadeles! Pradingo kelias.
Žiema kaip nuotaka pakilo!
Jungtuvių nuometu pridengus šilą,
Pėdele gaubia po pėdelės.
Sudėki vadeles! Pradingo kelias.

Jau dingo kelias. Dingsim šitam šoky
Ir mes - du sniego gniužulėliai.
Laukuose vėjai pasikėlė,
Ir naujo kelio neieškoki!
Visi pradingsime sniegulių šoky.

NAKTIS

NAKTIS, ta verpēja voratinklinē,
Tuoļ mūsu langus užraizgys,
Plazdēdama lyg aksominis
Paklydēs vakaro drugys.

Kalneliais leisis bandos su varpeliais,
Ir piemenēļiai parraliuos,
Ir ilgas ilgas kaimo kelias
Drebēs mėnullo spinduliuos.

Paskui varpai pakils pakalnėj tingūs
Ir supsis kloniuos, ir aidens,
Ir atsišauks daina pradingus,
Daina liūdna, daina rudens

Nakties, tos verpėjos voratinklinēs,
Kuri mūs langus užraizgys,
Virpēdama lyg aksominis,
Paklydēs vakaro drugys.

PRANAŠYSTĖ

BUS, BUS mūsų žemėj vėlei,
Bus pavasaris, ir vyturėliai
Nuo grumstelių suskardens.
Vėjo verpstės saulės gijom
Vėl priverps žiedų lelijom
Ant nudžiugusio vandens.

Paupiais palinkę karklai tiesis,
Irsis dangumi valtėlės šviesios.
Irsis pūko ežeruos.
Sunkios gervės supsis ore,
O sodybos kaip altoriai
Aukso žvakėm sužėruos.

Bus, bus mūsų žemėj vėlei -
Mūsų kryžkelių rūpintojėliai
Vėlei bus pas mus svečiuos.

PRIE VARTU

*"Je poursuis en vain le Dieu
qui se retire"*

Ch. Baudelaire

AŠ PALIEČIAU TAVE

AŠ PALIEČIAU Tave, tylus Kūrėjau
Lyg vaikas žvakės liepsną piršteliu
Tiktai mintim. Užpūsti nenorėjau.
Bet užgesai, ir aš įžiebtį negaliu

Tavęs, kursai papėdėje Horebo
Sausos šakos liepsna pats prabilai.
Jau tūkstančiai žvaigždžių pas mus sužibo,
Ugnim jau blyksi miško vabalai;

Naktis kaip karalienė žengia
Su palydovų dūzgančia minia.
Tik Tu tamsiu apsiaustu prisidengęs,
Tik kur Tavęs ieškot man - nežinia.

PAKELEIVIS

UŽ LANGO ūžia vėjas. Gal paklydęs.
O aš lyg pakeleivis, žiburį išvydęs,
Po tavo stogu užėjau truputį -
Ne pasilsėt ir ne prašyt, tiktai pabūti.
Tik valandėlę. O paskui, kai varpo dūžis
Nuo seno bokšto paskutinis leisis,
Aš tavo kilimais tyliaisiais
Išslinksiu vėl, rausvoj lemputėj susigūžęs.
Šešėliu vėl išslinksiu pro duris į vėją,
    Į šaltą vėją tarsi paukštis, kurs nespėja
Sugrižt į savo šiltą gūžta.

VOVERĒS SONETAS

ŠIANAKT girdėjau.
Kad pašaukei mane tyliau balsu.
O aš tamsoj, kažkur tamsoj esu,
Tu, rūpestingas žiburio Nešėjau.

Kažkur viršūnėj
Vidunaktį sukniubusių pušų
Kaip girios voverė skujas nešu
Ir kraunu lizdą būčiai atskalūnei.

Bet Tu dar sykį
Pašauk! O gal ateik ir pamatyki,
Kaip nevilties maldoj rankas gražau,

Kaip nerimu palinkę pušys svirdi,
Kaip savo širdį
Aš lyg kankorėžį mintim aižau.

ŠEŠĖLIO SONETAS

TAI MŪS atodūsių paklydę vėjai
Tave čia buvo užgesina.
Atėjo vakaras, ir, sako, suspindėjai
Lyg vabalėlis sunkiame kemsyne

Tu mūs būtyj. Vidurnaktis artėja.
Sugrįžo paukščiai nuo lizdų nutolę.
Susiglaudė delnai, pabaigą sėja.
Žiogeliai šaukiasi po žolę.

Ir aš kartu išeiti pasikėliau.
Tiktai Tavęs, kodėl Tavęs man nematyti?
Kažkas čia, sako, švyti,

Kažkas čia pat prie mano kojų.
Tai aš turbūt savu šešėliu
Tave užstoju.

VIDUNAKTIS

VIDUNAKTIS.

Nuo bokštų laikrodžiai jau ūkauja
Nusvirę,
Kaip mes po giria
Kad šaukiamės paklydę.
Ir žiburėti tvenkiniai
Seniai,
Seniai jau nebežydi.
Vidunaktis.

Tada kelies Tu
Ir mūs alsavimu ak vaikštai taip lengvai,
Lyg varpomis viens kitą liestu
Pribrendę mūs javai.

Bet ten. kažkur manyj,
Kažkur užu tamsos
Užlūžta juodas Tavo kelias.
Ir niekados.
Tu niekados tenai neužeini.

Tiktai naktis, tik laikrodžiai ten kelias
Ir ūkauja žemyn nusvirę,
Kaip mes kad šaukiamės po giria
Paklydę.
Ir žiburėti tvenkiniai
Seniai,
Seniai ten nebežydi.

TRUMPAREGIO SONETAS

KAIP NUOSTABU, o Viešpatie, kad mano akys
Jau tolimos kalnų nebesugraibo,
Kad jau ir žaibo
Žėrėjimas jaunystės nebetekęs.

Visi daiktai kažkur tolyn nuėjo.
Aš vienas palikau į rūką įsisupęs
Tarytum upės
Plati tylą be burių ir be vėjo.

Argi ir Tu, su jais visais kartu pakilęs.
Išeitumei, kur gilios
Ir neprašvintančios mūsų naktys tvylo?

Argi Tu būtumei man paskutinis
Saulėleidis, viršūnėse patvinęs,
Nebeišbrendamai klaikaus ir juodo šilo?

ELGETOS SONETAS

Į MĖNESIENĄ, akį mėnesieną
Pasviro tylūs mūsų kelio gluosniai.
O Tu, atgniaužęs savo ranką dosnią,
Vis dalini tą būtį: ją, tą vieną

Vienintelę kaip naktį sidabrinę
Tu žvaigždėm, mėnesiui ir žiogui duodi.
Tik mes pavartėj galvas panarinę,
Nuo šalčio ir lietaus lyg stagarai pajuodę.

Vis stovime jau ilgus ilgus amžius.
Ir drebanti ranka kelintą
Jau kartą vis pakyla ir, paglamžius

Varpelio tavojo virvelę, krinta
Atgal ir mąsto:
Turbūt Taveš namie nerastų.

KAIMYNAS

R. M. Rilke's motyvu

TYLUS Kaimyne.

Mes, daugelį šalių kitais Keliais aplankę,

Po vienu stogu radom vėl nakvyne.

Jei kartais naktį tvankią

Bus tuščia ir tylu namuos,

O tu blaškysiesi troškuliu sapne

Ir nieks Tau lūpų nesuvalgys.

Ir nieks vandens Tau lašo nepaduos,

Pašauk mane!

Tik šūktelki! Tik vienas žvilgis

Pro siaurą mano durų plyšį —

Ir aš tuojau pas Tave grįšiu.

Juk siena ta tokia plonytė!

Jei tik garsesnę žodį tarsi.

Nereiks man josios nė ardyti -

Ji subyrės pati - be triukšmo ir be garso.

NAKVYNĖS SONETAS

TAS VAKARAS, o Viešpatie, kaip graudūs
Giedojimai pasiekė Jau pušies viršūnę.
O ji, lyg lapas rudenio, žaroj paraudus.
Kažino ji, šoklioji girios lengvakūnė,

Kad šmėsčiojam mes čia žemai lyg išsigandę
Medžioklės rago ir skalikų žvėrys;
Kad drebame Tavim, Tu, miško gande,
Kurs mūsų širdis kaip tankynę prasivėręs

Lyg ošimu pušų, lyg rago gaudimu
Tu mus kvieti ir vadini Tu mus
Nakvot į Tavo tolimus namus.

Bet mums... Ak mums čia taip ramu!
Žiūrėk, lyg Tavo žvaigždės vabaliukai žvilga,
O kelias tas - toksai sunkus, toks ilgas...

PANAKTINIS

TU, RŪPESTINGAS Panaktini,
Tu, mano sodų sarge!
Kai šunes po dienos išvargę
Suguls ir, galvas panarinę,
Ieškosis poilsio šiauduose,
Tu strėnas susijuosi
Ir, pasiėmęs rankon lazda,
Apeisi sodą.

Sustok ir paklausy! Atrodo,
Kažkas lyg plazda
Ten, pas kraščiausią taką;
Kažkas lyg žemą plaka
Palūžusiu sparnu;
Kažkas lyg čipsi
Tenai už akmenų.
Kai juos pralipsi.
Drėgnam beržų liekne
Atrasi tarp žolių
Iškritusį mane
Beplunksniu paukšteliu.

Kai pasilenkęs imsi jį į sauja,
Būk atsargus:
Jis žnaibys ir įleis nagus
Tau ligi kraujo.

Tu, rūpestingas Panaktini,
Tu, mano sodų sarge!
Vėjingą naktį, naktį dargią.
Kai ilsisi visi išvargę.
Tu nešies prie krūtinės
Mane besparni.
Tu, senas, ištikimas mano tarne!

MALDA

JAU VAKARAS. Ir ateini Tu, mano Dieve,
Pro liūdinčias vagas laukų arimo.
O mūs diena kalnelyje dar rymo
Ir ulbina dūdelę grubiažievę.

Kaip dūzgiantis šikšnosparnis
Viltis palieka savo urvą tvankų
Ir leidžiasi ant tavo rankų
Kaip ant rugių saulėlydžio ugnis.

Priimki ją! Ją vieną teturiu!
Priimk, Tramdytojau ir žemės, ir žvėrių!

KALĖDŲ RYTMETIS

DAR TAIP tamsu, o jau varpeliai dindi.
Tai pirmos rogės į raras.
Nusipurens šiūbas šarmotas,
Nusitrepens sniegus į grindį
Tie maldininkai ankstyvi.

Ir su aidės senutė šventovėlė,
Sužaižaruos langai apšalę,
O piemenukai ir karaliai,
Ir asilas, ir jautis vėlei
Šį rytmetį bus mums gyvi.

Išnirus saulė iš pusnyų
Nustebs, kad ir be jos čia buvo
Tiek daug auksinių žibintuvų,
Kad tiek šviesos visiems dalino
Pirščiukai Kūdikio rausvi.

GIESMIŲ
GIESMĖ

*"Il est ridicule et triste
d'aimer la reine Karomama"*

O. V. Milosz

APYAUŠRIS

PABUDĖKI šią naktele
Prie manęs!
Trumpą naktį. Štai jau kelia
Rytuose laukų kalneliai
Kepuraites ugnines.

Kam tau jot nuvaikštinėtais
Pagiriais?
Mūs darželyj miega mėtos,
Miega griežlės kanapėtos,
Broliai dar greit pareis.

Rišk žirgelį žibaodį
Prie tvoros!
Svyri jovarai pasodėj,
Kurtai zuikelius nulodė,
Kerdžiaus ragas dar negros.

Kur tu josi? Kyla rūkas
Pabaliais.
Apkabinki ir pabūki,
Kol aušrinė auksapūkė
Beržynėlin nusileis!

RUDENS ŽIEDAI

TYLI TU šiandien ir liūdna truputį.
Visi žiedai į rudenį juk tylūs.
Pavasarinės užmaršties minutė,
Iš lėto bičių dūzgime sudilus,
    Į žemę svyra vėl iš naujo būti.
Ir tu tyli, ir tu liūdna truputi.

Naktis ana? Seniai ji nuskubėjo.
Visi žiedai rudens juk palytėti.
Šviežiom pėdom laukų sėjėjo
Nei kviečio grūdas nebegriš į klėtį,
Nei aukso lapai pabaigoj rugsėjo,
Nei ta naktis... Seniai ji nuskubėjo.

Tyli tu šiandien ir liūdna truputį.
Visi žiedai į rudenį juk tylūs.
Pavasarinės užmaršties minutė,
Iš lėto bičių dūzgime sudilus,
    Į žemę svyra vėl iš naujo būti.
Ir tu tyli, ir tu liūdna truputi.

KLAJONĖS

ILGAI klajojom,
Ilgai klajojom ir ieškojom
Vartelių vynuogynuos.
Tu pavargai ir, galvą nusvarinus,
Ties temstančių kalnelių kojom
Ilsėtis išėjai.

Miegok, miegok! Tai pjovėjai
Saulėleidyj namo iš tolo šaukias.
Tai liūdesyj, ak liūdesyj
Ir mes jau grįžtame visi
Kaip paskutinės bitės sunkūs.

Miegok, miegok! Tai prisisunkus
Kalnų varpelių žemė aidi
Lyg koplytėlė.
Ji tuoj nutils. Naktis jau pasikėlė.
Kaip blyškūs želmens žvaigždės kalas
Pro lengvą dylančių padangių šydą.
Miegok! Toli, labai toli dar
Klajonių mūsų galas.

PAVASARIS

KAŽKUR toli aš palikau mergaitę.
O jau pavasaris!
Pro liūdną eilę kiparisų
Kalneliai žvalgosi nukaitę..
Kažkur toli aš palikau mergaitę
Tarp dviejų kiparisų.

Vidudienis. Po saulėtą pašlaitę
Trumpučiai vėjai liovės skaitę
Gyvybės pažadus nuo antkapių šaltų.
Kažkur toli aš palikau mergaitę.
Bet tu, pavasari, gal tu
Parkviestum ją? Juk vėlei
    Į pievas krinta vyturėliai.
Nežinomas paukštelis tarp lazdynų
Tuoį atsibus.
Visus kapus
Juk saulė išvėdino.
Tik aš - kažkur toli aš palikau mergaitę.

GIESMIŲ GIESMĖ

1.

*"Soror nostra parva
et ubera non habet"*

Maža mūs sesuva. Krūtų neturi.
Tai ką sakysime piršliams?
Ir kas išeis pas užiantį palydų būrį,
Kai jau kieme sutems?

Ji dar maža. O namas jau sužiuro
Svetingos puotos žiburiuos.
Bet meilė ne mirtis: jinai prie durų
Kantri palūkuriuos.

Tik kas ten straksi tarsi vienametis
Kalnų ožiukas takeliu?
Veidai - šermukšnis, rudenį numetaš
Lapus ant mūs kelių.

Jos akys - tarsi akmenys žėrėtų
Lengvučio žiedo sidabre.
Plaukai - tamsi, viršūnių žiburėtų
Saulėlydžio giria.

Maža mūs sesuva. Dar nesužiuro
Jos krūtys šilko mezginiuos.
Bet meilė kaip mirtis: jinai prie durų
Godi nestoviniuos.

2.

*"Duo ubera tua sicut
Duo hinnuli capreae
gemelli"*

Naktis gili. Šešėliai šimtamyčiai
Tuoj nusineš dainas šienpjūtės.
Blakstienos nusileis. Ir mažos krūtys
Lyg du naujagimiai ėriukai tyliai
Tarp kaspinėlių susiglaus.

Ant tolimo, ant tamsėlio dangaus
Kaip vynuogės prinokę žvaigždės kabo.
Kas nuuogaus,
Kas nuuogaus jas, kaip žvakes prie grabo
Bažnyčioje kad tarnas nuuogauja?

Diena toli. O tylų tavo kraują
Gesintuvėliai kvepiančių kasų
Jau užpūtė. Jau darosi vėsu.
Ir lyg lelijos tavo rankos bala.
Ir išėini - tokia tyli, tyli be galo.

3.

*"Caput meum plenum
est rore"*

Ar nuskubant nematėt jos,
Mažos papievių klajūnėlės?
Anksti, labai anksti ji šiandien kėlės.
Jos plaukuose lašai rasos.
Argi nematėt jos?

Žiema praėjo. Lyt nustojo.
Miškuos girdėt garsai genelio.
O ant išdžiūvusio ganyklų kelio
Lengvutės pėdos josios kojų.
Argi nematėte, kur ji žiemojo?

4.

*"Adiure vos per capreas
cervosque camporum, ne
suscitetis dilectam"*

Laukų stirnelėm saikdinu aš jus:
Ak, neprikelkit mano mylimosios!
Tegu šį rytmetį jinai nejus,
Kaip ūžiantis pavasario lietus
Griovelių žemėje skubiai ieškosis;

Kaip linksmuose klaneliuose vandens
Čirendamos taškysis ir tripens
Zylelės seną paskutinį sniegą.
Prie saulėj šylančio tamsaus akmens
Tegu jinai, tegu dar kiek pamiega!

5.

*"Surge Aquilo et veni Auster,
perfla hortum meum"*

Už lango verkia vėjas. Na tai kas,
Kad jis nebus dar šiandien spėjęs
Atpūstijos sušalusias rankas,
Tas pirmutinis šiltas vėjas.

Jis dar sugriš. O jeigu jis pamirštų
Ar suviliotas vakaro vamzdelių
Nakvot sustotų viduryje kelio,
Tai rožinė aušra baltų jos pirštų

Rausvumą atprašytų. Na tai kas,
Kad jis nebus dar šiandien spėjęs
Atpūstijos sušalusias rankas,
Tas mirusius laukus prikėlęs vėjas.

6.

*"Surge, propera, amica mea,
formosa mea, columba mea"*

Sugrįžki, mano mylimoji,
Sugrįžki iš kalnų!
Žieminę naktį prarimojės,
Aš pasitikt tavęs einu.
Pas mus jau mėlynuoja dienos.
Kaip žiežirbos,
Kaip žiežirbos purienos
Grioveliais nubarstytos.
Upeliai blyksi lyg žuvytės
Tarp šimtamečių akmenų
Ir kepuraitėmis baltom iš tolo moja.
Sugrįžk, sugrįžki mylimoji.
Sugrįžki iš kalnų!

Sugrįžo paukščiai, pražiemoję
Toli už vandenu
Svyruojančių, girtų.
Sugrįžk ir tu!
Berželiai keliasi pavytę,
Spurgai bijūnų kaip kojytės
Balandžių rausvos švyti
Darželio gilumoje.
Kas jojo vartelius atsklęs?
Sugrįžk, sugrįžki mylimoji,
Aš pasitikt einu tavęs!

NAKTIS ILGA

NAKTIS ILGA. Dainuoki, žioge!
O mėnuo slenka vis žemiau, žemiau.
Į paliktą, į tolimą pastogę
Mes nebegrišim jau.
Naktis ilga. Dainuoki, žioge!

Pro langą atdarą kažkas pamoja
Ir švysteli obels žiedu.
Trumpai, trumpai... Ir vienuoje
Aš savo kelio nerandu.
Naktis ilga. Dainuoki, žioge!

Iš pievos kvepiančių pavėsių
Visi naktigoniai tuojau nujos.
Naktis ilga. Aš palūkėsiu.
O tu dainuok, dainuoki žioge!
Nebepabudinsi tu jos.

DAINA

NEJOK, berneli, pavasarėli:
Daržely rūtos dar nesužėlė,
Nebus žirgelio kuo paganyt!
Atjok, berneli, kai rudenėli
Šiauriniai vėjai užaus po klėtį,
Kai vainikėliai bus nudėvėti -
Tai bus žirgelį kuo paganyt!

Nejok, berneli, pavasarėli:
Iš pietų gervės neparvasnojo,
Ir siera žemė po žirgo kojom
Mūsų keleliais dar nedundės.
Atjok, berneli, kai rudenėli
Bus pietų paukščiai jau išklegėję,
O viena likus drobių audėja
Prie linų verpstės naktis budės.
Atjok, berneli, tu rudenėli!

JUODBRUVĖ MERGAIĖ

"Nigra sum, sed formosa"

KAI mėlyni Jau vakarai
Anapus tėviškės kalvelių blėso,
    Į mūsų kelią, dulkiną ir vėsų,
Lyg Vakarinė išnirai,
Tu, juodbruve Mergaite Nazareto!

Garbė Tau, Viešpatie, per šią mažutę,
Kurios alsavimą pajutę
Stiebeliai stiebias ūkanoti,
Karklynuos vėjai ima groti
Ir laumės drobules papieviais išvynioja,
Kad nesudrėktų jos šiltutė koja
    Į mūsų kelią dulkiną ir vėsų.

Kai mėlyni jau vakarai
Kalneliuos tėviškės išblėso.
Lyg Vakarinė išnirai.
Tu, Juodbruve Mergaite Nazareto!

GEGUŽINĖS

PRIE JOS nepalytėtų kelių
Gegužės dienomis tylus stovėjai,
Ir ne pavasario paklydę vėjai
Tau skainiojo lapelį po lapelio.

Tai valandą vėlyvą nuo vartelių
Sugrįžusi jauna gėlių skynėja
Savus atodūsius tavin sudėjo.
Ir vytai tu - lapelis po lapelio.

Visi mes vytome aną dieną
Ir degančiuos laukuos ilgai klajojom,
O vakare ties Jos nepalytėtom kojom

Kaip tu nusvirę prašėm Ją, Ją vieną,
Vienintelę, pakelti mus nuo dulkino mūsų kelio.
Mus byrančius - lapelis po lapelio.

KRISTAUS ISTORIJA

*"Iš savo ilgesio pilnos pastogės
Tavęs ieškoti, Kristau, išeinu. "*

L.Andriekus

APREIŠKIMAS

IR MES kaip tu ilgai rymojom
Ir matèm Jį kiekvieno smėlio kibirkštyj.
O saulė leidos, ir po mūsų kojom
Šešėliai tiesės lyg avikailiai minkšti.

Jau tuoj naktis. Jau dykuma nustos blizgėjus
Ir išsiskleis lyg uždanga prieš mus.
Bet ar tasai, kurs sėjai prasidėjus
Užsuko pas tave, užeis į mūsų namus?

Varteliai girgžteli - lyg atdaryti.
Kažkas lyg takeliu paslydo
Ir tylomis dūzgena, ir lyg šydo

Kraštelis auksu ore švyti.
Ak - tai bitė
Pavakariop į avilį paklydo.

GIMIMO NAKTĪ

AR MES gi būtume Tave atpraše,
Tu, baltutēli šarmo laše,
Čionai po mūsu kojom?
Mes tik klieđejom ir viliojom,
Klieđedami Tave mes priviliojom,
Ir štai Tu šianakt nukritai
Po pat pavargusiom mūs kojom.

O ten aukštai
Žvaigžde - gal sniegule? - mirgējai
Ir netikējai,
Kad mūs širdis,
Ta mūs tamsi, karščiuojanti širdis
Tave tuoj sutirpdys
Kaip dykumu įkaite vējai.

O, mes... mes daug klieđejom,
Mes daug klieđejom ir girdėjom,
Kaip gieda tavo angelai.
O gal tai šakalai
Ten riejas tarp pusnyų?
Lavonas daug, jų daug ten primasino.
O tie varpai?
Ak tie vidurnakčio varpai
-Tai pakasynų!

Ne, ne! Ne mes čion būsime Tave atpraša!
Mes tik klieđejom ir viliojom,
O Tu iš ten, iš taip aukštai
Šią naktį nukritai
Po pat pavargusiom mūs kojom,
Tu, baltutėli šarmo laše.

PRAKARTĖLĖ

TAI KO tos dykumos pragydo
Gaideliuose ir ko tie šydo
Sparneliai sumojavo?
Sesutė prašė šimtabalsę
Laukų dūdelę, kad ją alsią
Prie vygės balto klevo
Šią pirmą naktį pavaduotų,
Jos Pirmgimėliui paniūniuotų,
Ir dykumos niūniavo.

Niūniavo jos ir nežinojo,
Kad prie šiltų Mažyčio kojų
Apverkti mūsų daliai
Suėjo piemens ir karaliai.

TRYS KARALIAI

MŪS NERIMAS Tavęsp keliauja
Sunkių keliu
Kaip tie ten trys
Iš svetimų šalių.
Bet ar jisai išdrįs
Kaip tie ten trys
Suklupt ties tavo tvarteliu?

Ir tylūs, tylūs mes sustojom,
Ir mes, ir mes iš svetimų šalių.
Bet kai tik rytmečio šiaurys
Budėjimo mūs naktį nuvarys,
Vėl žengsime Tavęsp kaip tie ten trys
Kitu, ak jau kitu keliu.

AUKOJIMAS

JIS DAR mažas: du purpleliai kanapėti
Jį ant aukuro tau pavaduos.
O kai grįši, skęs žieduos
Visos pievos; ims kalneliai šokinėti,
Kad Jis lieka valandėlę dar pas juos.

Ak, kad rastumei, Golgoton palydėjus,
Metinį ėriuką už vielų!
Tuščios užtvaros. Ganyklose tylu.
Tiktai dykumos įkaitę laido vėjus,
Tik girdėt staugimas šakalų.

O kai grįši, Jį paskyrus, vėl namolei,
Gūščios žemė pakasynų virpuliuos,
Kapinynai lino marškom suboluos,
Skeldės uolos, bus aptemę visi toliai -
Ant šio aukuro Jo nieks nepavaduos!

AGNUS DEI

VAKARINIO žingsnio lengvos tavo pėdos
Krykštauja su vėju po Jordano smėlių.
Išraudusi saulė pamažu nusėdo
Liepsnojančion jūron, ir staigioj naktyj Tu
Šalia mano durų, plačiai pradarytų,
Praėjai be garso, Dievo Avinėli.

Bet juk mano durys kaime paskutinės!
Už jų vėju šnera laukai akmenėti.
Niekas neparuoš Tau ten šiltos nakvynės,
Tenai neberasi, kur galvos padėti.
Plačiojoj mūsų žemėj tarp sunkių šešėlių
Be manęs paklysi, Dievo Avinėli.

Naktis mano mintį su būtim suvėlė.
Mintis drėgnoj žemėj prilipusi trūni
Ir pro mano žvilgio sustingusi plyši
Pavargusi žiūri: argi nesugrįši,
Ar Libano kedrų degančioj viršūnėj
Saule nepakilsi, Dievo Avinėli?

VESTUVĒS GALILĒJOS KANOJ

KAŽKAS ten džiaugsmą lieja
Tarsi vyną
Ir šokdina
Pavargusias minias.
O aš su ja, o mes tik dveje.
Bet kas tenai tas trečias?
Tas trečias ten, tarp jos ir tarp manęs?

Ir žemėj jau,
Jau viena ašara daugiau,
Ir vyno jau
Lašu daugiau,
Ir meilės jau,
Ir skausmo jau
Daugiau,
Daugiau,
Daugiau...

Kažkur vargonai tarsi groja,
Kažkur lyg varpas dindi.
Ak, tai vaidenas!
Tai mano būgnininkas senas
Iš lēto trepsi koja
    I kietā grindī.

Ir valanda jo štai atējo:
Ir sēdi jis - ne ten tarp jų,
Tarp mūs, tarp mūs dvieju,
Tarp jos ir tarp manas -
Ir lieja dziaugsma tarsi vyna
Ir klykiančias minias
Šokdina.
Tai jis,
Tai jis tas trečias!
Tai liūdesys,
Tas pirmutinis mūsu svečias.

VERBŲ SEKMADIENIS

MAN sakė:

Bus pavasaris, ir iš naujos,
Atbudusios šalies, nuo kvepiančios pašlaitės,
Ant nusizėminusios asilaitės
Pavargęs Viešpats mūs atjos
Ilgam kelyj dulkėtas ir sukaitęs.

Pripyliau

Stiklą dvelkiančios vėsa beržų sulos
Ir lino patalą liečiau taisyti.
Kai tik šunelis kaime kur sulos,
Kai gatvėje vaikų tik šūksniai suskardens,
Išnešiu dubenį aš šalto Jam vandens
Įkaitusioms Jo kojoms pamirkyti.

Praėjo

Ilga, kaitri pavasario diena.
Jau skleidžiasi naktis ir neša vėją,
Ir pievas gaubia ūkana drėgna.
O temstančių klevų palinkusia alėja
Iš laukto tolio niekas, niekas neartėja.

VERONIKA

KAI SAVO nuometu
Aš kruviną Tau veidą nuvaliau,
Atsidusai Tu daug tyliau,
Lyg tuo metu
Padvelkęs būtų vėjas. Ir gęstančiom akim
pasižiūrėjęs,
Pasilikai ne ten kelyje, ne -
Tai drobės kruvinam dugne,
O gal kažkur manyj?

Bet kur dabar Tu gyveni?
Kur šiandien gyveni Tu, mano Dieve,
Po daugel, daugel metų?
Iš reto,
Iš reto dilo tavo žingsniai skaudūs
Kaip tąsyk tuo keliu.
Ir užianti minia nustojo gaudus,
Ir žvilgsniai jos apmaudūs
Pasviro jau namo...
Ir vienuoj,
Toj vienuoj mirties
Pasimetėm ir mes, paklydę ir basi.
O metai bėgo, metai pėdas mūs
Užpustę ir užtrynę.

Bet šiandien aš atvožiau savo kraičio skrynia,
Ir Tu iš jos lyg kvapas drobės
Pūstelei ir pasikėlei.
Ne, ne! Ak ne!
Tai tik dugne
Lengvučiai krikšto marškinėliai.

KALVARIJOS KALNE

VISI ČIA šiandien dėvim kaukes
Nykštukų, milžinų ir idiotų
Iš šilko kuždančio, iš nunešiotų
Jau skudurų. Bet kas tenai mūs šaukias,
Tenai kalnelio pakraštį?
Jo akys blykčioja, veidai karšti,
Ir jis - be kaukės!

Tai Tu? Tai Tu čion minkštute veja
Pas mus negirdint atėjai,
Didysis Juokdary?
Žiūrėk, visi langai Tau atdari.
O mes, jau besibaigiant dienai,
Vis sakėme: Taveš tik vieno
Betrūksta čia visiems,
Nuplyšusiems, basiems.

Dabar visi - raiti, važiuoti, pėsti
Čia renkasi. Nebus nė vietos kur susėsti.
Visi užgniaužę kvapą laukia.
Visi viens kitą pakuždomis klausia.
Tik Tu greičiau! Tik užsideki kauką
Kad ir menkiausia.
Gal tą tenai dar kruviną
Paimk kaukolę
Su dūriu kalavijo.
Čia kraujo niekas, niekas nesibijo.
Tiktai greičiau!
Naktis jau slenka vis arčiau, arčiau!
Ir Tu, didysis Juokdary,
Parodyt pokštą mums turi:
Visi juk slėpiniai Tau atdari!

PRSIKĖLIMAS

LAUKŲ balandžiai ūbauja pušyse.
Pavasaris, o Viešpatie, pas mus!
Atvožęs juodus arimus,
Žalių raštelių prirašysi:
Ir kils giesmė lyg vyturėliai,
Upeliai užaus ir skardens,
Kad iš numirusio akmens
Kalnelių šypsenoj mums prisikėlei.

Naktis nusilenkė. Ateina Rytas.
Ir Tu atgniaužta delną pradarai:
Aloe varva pumpurai,
Grumsteliai nusigandę ritas.
Ir obels drobule tava vyniojas.
Tik kas, o Viešpatie, slidžiais
Takelių mūsų paledžiais
Skubės Tau apkabint rasotas kojas?

VELYKŲ RYTAS

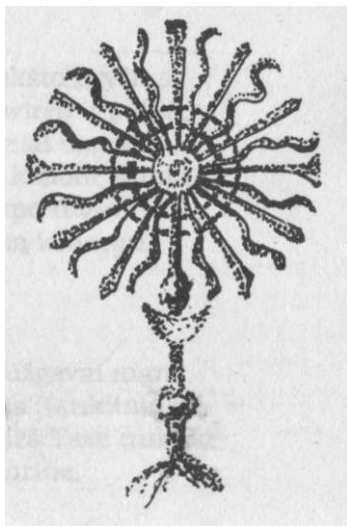
AK rytmečiai,
Ak rytmečiai tie tolimieji,
Kada plačiai
Kaip vandenys giesmė laukus užlieja
Ir bokšte prikelia ošimą ilgą ilgą;
Kai pirmutinė smilga
Nedrašiai stiebias pažiūrėti,
Kaip mūs laukų grumsteliai žiburėti -
Ne. ne! kaip paaksuotos tavo rankos žvilga.

Ir Tu eini,
Tu, Užmirštasis, tris kartus eini.
O gluosnių pumpurai raini,
Plaukuoti tarsi kirmėlaitės
Ant tavo tako susiraite
Ir nusizeminą vis renkasi prie kojų,
Lyg prieš savaite
Mes palmių Tau su mirtomis nebūtum klojė.

O šiaudien vėl Tu mus kvieti.
Pagruodžiu dunda žingsniai mūs kieti.
Jau tuoj, jau tuoj prinokusiom su dirsėm
Ir mes nusvirsim -
Visi mes paskutinio vėjo pakąsti
Nusvirsim prieš Tave, auksinis Tu Kviety!

Ak rytmečiai,
Ak rytmečiai tie tolimieji,
Kada plačiai
Lyg vandenys giesmė laukus užlieja
Ir bokšte prikėlia ošimą ilgą ilgą
Tada ir mes lyg pirmutinė smilga
Nedrašiai stiebiams pasižiūrėti.
Kaip mūs laukų grumsteliai žiburėti -
Ne, ne! kaip paauskuotos tavo rankos žvilga.

IR NIEKAD NE NAMOLEI

BIOGRAFIJA

1

ESU AŠ juodas bokšto kryžius,
Juoda naktim pasviręs ir palūžęs.
Iš seno vieškelio vėlai sugražęs,
Deduosi daiktus į kelionę naują
Ir lyg paklydęs varpo dūžis
Iš nežinios į nežinią keliauju.

2

Kaip plieno stygą užgavai mane,
Tu užgavai, Didysis Kanklininke!
Ir virpa dienos, prieš Tave nulinkę,
Ir ulba dūdele vakarine.

3

Tu nesiuntei manęs pas faraoną,
Ir aš lazdos nepaverčiau į žaltį.
Ėjau tik kamarėlėn kruopų malti
Linamynės mergaičių vakaronei.

4

Toli man lig Tavęs. Ir Tau toloka.
Retai mūs žingsniai susitinka.
Gal tik kai skubame į rinką
Pasižiūrėt, kaip čigonaitė šoka.
Ir šio aguonos žiedo sukuriuose
Tave suradęs aš tariuosi.

5

Bet šokis baigiasi. Namų čigonės ruošias.
Riestainiai virtinėmis žėri.
Atsvirduliuoja pasigėrę.
Ir garsiai šaukia elgeta apluošęs.
Toli man lig Tavęs. Ir Tau toloka.
Ir rinkoje jau niekas niekas nebešoka.

VIS ATGALIOS

TURGUS

AŠ NETURIU nė vienakinkio vežimėlio.
O šiandien turgus.
Krūmeliuose sužiurę pirmos spurgos,
Keliai paskendę sūkuriuose smėlio.
Šiandieną turgus.
O neturiu nė vienakinkio vežimėlio.

Prie kryžkelės ryšulėliu ant rankos
Aš stoviniuoju;
Gal kas paims pavėžinti gražiuoju.
Vežimai voromis tik dunda trunkūs.
Vis stoviniuoju:
Gal kas paims pavėžinti gražiuoju.

Tas ryšulėlis mano toks lengvutis.
Tiktai valužė,
Valia valužė ir seniai sudužę
Stikliniai rutulėliai nuo Kūčių eglutės.
Tiktai valužė
Ir praeties šukelės - taip lengvutės.

Kaimynai šypsosi. Vežimai lekia
Man vis pro šalį.
Valužę vežti turgun tik kvailelis gali
Ir praeiti parduoti už dvyleki.
Vežimai lekia.
Kaimynai šypsosi: Valužę už dvyleki?

Ir ryšulėlis nusveria man ranką.
Dar stoviniuojų.
Matyt, jau teks važiuot paskutiniuojų.
Paskutinysis bilda, bet netranko.

KARUSELĒ

TAS išpūstom šnervēm arkliukas
Šokuodamas vis sukas, sukas, sukas.
Lyg pas mergeļjotu:
Balnelis, kilpsaičiai, pavadis.
O skrieja vienas, raitelio neradęs.
Ir šuoliu vis skubotu
Pirmyn, pirmyn ī tuščiā toļī
Ir vēl atgal, ir niekad ne namolei.

VALKATOS

TIE RUDENS berželiai pakelēse
    Kaip žvakutēs.
Vėjau, ar sugrižt namo galēsi,
    Jas užpūtēs?
Ak tu, mūs kelių gesintuvēli
    Paskutini!
Jau visus vartus kietai užkēlē
    Panaktiniai.
Kur prašysimēs, akis nunērē,
    Susišilti?
Dangūs mažomis skylutēm žēri
    Lyg patiltē.

MĒNULIS

KIEKVIENAM rasos lašely
Tu drebi.
Kaip sušilt tau, svetimšali,
Jei aušra už mūs kalneliu
Neskubi?

OBELS ŽIEDAS

OBELS šakelė taip traputė!
O tu supies, supiesi, žiede.
Saulėtekiu apsvaigę paukščiai klieđi;
Ir pievos šypsosi, rūkus nupūte,
Ir tu supies, supiesi, žiede.
Tik ta obels šakelė taip traputė...
Nulūžęs merdėsi ant mano stalo
Sidabro vazoj lyg baltam karstely.

SAULĖLEIDIS

PLATU laukuos. Vagelės miežių,
Pabėgusios į toli, tyliai susiglaudžia
Ir klausosi, kaip graudžią
Ir liūdną giesmę griežia
Papievių vienišas žiogelis.

Į viršūnes kalnelių kelias
Žara rausva kaip pirmosios spurgelės
Ir tavo žiedo neramioj akutėj
Paklydus žiūri, kaip visų ten
Pakalnėje, visų mūs temsta kelias.

JONINIŲ NAKTIS

NAKTIS šviesi, naktis Joninių.
Žiogeliam groti per šviesi.
Kalneliai, laužus užgesinę,
Žarų vėl rausta spindesy.

Tik mūsų kelias padūmavęs
Kuokštelėm ūkanos gailios.
Eželėm dirvos auksajavės
Siaurutis kelias atgalios.

O varpos šnara kaip šnarėje.
Ir kitą vasarą jos vėl šnarės.
Ir kitą vasarą pušies drevėje
Spoksos akutės voverės.

Tik mūsų kelias, padūmavęs
Kuokštelėm ūkanos gailios,
Eželėm dirvos auksajavės
Bėgs atgalios, vis atgalios.

PAGROKI, VĒJAU

PAGROKI, vėjau, smilgų vargonėliais!
Žiogų smuikeliai jau susidėvėjo.
Naktis šalta. Mėnulis pasikėlęs.
Laukai šerkšnu nusidabrėję.
Pagroki, vėjau,
Vargonininke tu man šventovėlės.

SULAMITĖ

RYTAI dar buvo neprašvitę,
Kai pro šalutinius vartus
Jis išlydėjo Sulamitę
Ir grįžo pas šimtų šimtus
Žmonių ir sugulovių.
Gaili rasa jos kojas plovė,
Kiškeliai ganės vynuogynuos,
O ji, sau rožę išipynus,
Eželėmis auksinio javo
Straksėjo ir niūniavo:

Tavo lūpos kaip taurelė žiedo:
Aš pabūsiu bitele.
Graudžiai tavosios už sienų gieda.
Ar džiaugies tu jų dalia?

Neturiu aš nardo anei šilko.
Vėju kvepia man veidai.
Pamotė pašukine apvilko,
Kai mane susiradai.

108

Be sargų grįžtu ir be palydų.
Vėl trobelėj bus vėsu.
Tarp šimtų širdis tau nepaklydo:
Karalaitė aš esu.

Dukterys Jeruzalės išbalę,
Aš nudegus juodbruvai.
Kam tie čėža po vaškuotą salę
Aksominiai apavai?

Tavo lupos kaip taurelė žiedo:
Aš pabusių bitele.
Nuobodis tenai už sienų gieda.
Nuobodis - tai jų dalia.

Karalius žengė marmurinėm menėm,
Jų uždangos šypsojos ir kuždėjo:
Jis meilę pardavė piemenėm -
Tai juodbruvei iš Galilėjos.

KELIAI BE
KELRODŽIŲ

PUSNYNĒLIAI

ATEIS ziema. Baltais kiškeliāis vējas
Per lygumas išeinančius mus vysis.
O mūsu vieškelis didysis
Bus taip be krašto praplatējas.
Kad tūpsime visi: ir mes, ir vējas.

Kaip nuotakos tie purūs pusnynēliai,
Išskleidē nuometus po mūsu kojom,
Raudos, kad taip trumpai buvojom.
Ak, čia visi išeiti pasikēlē -
Ir mes, ir jie, tie purūs pusnynēliai.

PIRMOJI ŠALNA

ŠIA NAKTĮ krito daugel lapų.
Ir nuoga bus dabar klevuos.
Tarnai ateis, lapus sušluos,
Ir aukso kauburėliai, kapas vis prie kapo,
Ant tavo kelio sužėruos.

Jie krito... taip visai be vėjo.
Lyg jiems tyla būt buvus per sunki.
O tu čia vis dar užtrunki
Ir rūpestingai žarstinėji
Vėl kapą vis prie kapo
Iš tų mirties auksinių lapų.

PASKUTINIS PRAŠYMAS

Pagal R. Dehmel

UŽDENK akis man savo rankom!
Jau mano kraujas temsta tarsi jūros naktys
Ir toluoj mirtis iš lėto kelias.

Uždenk akis man savo rankom!
Jau mano kraujas žėri tarsi gilūs dangūs
Ir švyti sidabru laivelis.

KAUBURĒLIS

GRĪŽTA zeme, saulės pasiilgus.
Kas nuo saulės zeme apkabintų?
Blyksi kryžiai, akinančiai žvilgūs,
Tarsi degtų tūkstančiai žibintų.

Grįžta paukščiai kreivais rožantėliais:
Jie padangėj jau sutrūkinėjo.
Šypsos vėjas, garbanas suvėles
Ten prie vartų gėlių pardavėjai.

Vartai kviečia. Kauburėliai kelias.
Tarsi kurmiai pievą būt surausę.
Gal jau grįžti? Šviežias juk kaubrelis
Lyg puriena šviestų žemei blausiai.

ŠERKŠNO SODAI

PUSNYNĒLIS čia, ne kapas.
Tai nedūsauk! Baltutēliai
Šerkšno sodai tokie trapūs.

Rytmetis. Visi čia miega.
Jei pravirtum, tuoj nubirtu
Tie maži stogeliai sniego.

Pusnynēlis čia, ne kapas.
Patylēkim! Šerkšno sodai
Mūs atodūsiam per trapūs.

PAKLYDĒLIS

UŽMINSIU mīslē. Ar atspēsi?
Keliai be kelrodžiu - kas tai?
Ir tu māstai, ilgai māstai,
Lyg būtumei nebuves kapinēse.
Be kelrodžiu ir be palydu
Čia niekas niekad nepaklydo.

Atodūsiais čia ošia pušys,
Genelīai bildina stuobrius.
Nuo jū bildenimo tuojau nugrius
Rūpintojēlis, senatve patriušes.
Be kelrodžiu ir be palydu
Jis vienu vienā čia paklydo.

VĒLINĒS

JAU NAKTYS šaltos, Viešpatie,
Ir dangujē jau virpa tie
Tavo altorių žiburėliai.
Šventi šventųjų Vėlines,
Ant mūs kapų pavėlinęš
Žvakeļę pastatyt klajūnei vēlei.

Ji skundžiasi sušalusi.
O tiek ugnies aukštai Tu lieji!
Ir dunkso ten kažkur uraluose
Kapeliai mūsų apsnigtieji.

VAIDUOKLIS

PAŽVELKI, Viešpatie! Šie kaiburėliai -
Tai užpustytos Tavo pėdos.
Tik lukterki! Kai saulė bus nusėdus
Ir ūbauti pradės liekne pelėdos.
Tu pamatysi, kad klajūnei vėlei
Drobule skolini, kurioj pats prisikėlei.

Tik žemė nedrebės, kai ji iš kapo
Išeis pavaikštinėt beržų alėja;
Tik moterys su kvėpalais nebus atėję,
Tik neskubės, kaip Tu, jinai į Galilėją.
Net nešiurens tarp rudeninių lapų, -
Tokia tyli, tokia tyli ji tapo.

SAPNAS

PABUDINAI TU gluosnio spurgeles.
O taip gražiai ilsėjosi!
Dabar blaškysis vėjuos
Ir apraudos žiemos naktis galias
Pūkinių patalėlių.

Paupyje suolelis nešvarus.
Lietus jo nenuvalas.
Tik upė šiaušiasi ir kelias,
Tuoju ledo lytys susigrūs
Kaip atlaiduos skarelės.

Visi skubėsime į marias,
Kad jos mus užsūpuotų
Sidabro apvadėliais luotu;
Kad leistume žiemos naktis galias
Ant mezginėlių lediniutu.

PARKE

TIE skurdūs sodu fontanēļai
Graudinasī, kad pasīkēļ
Šīaurīnīai vējī juos nupūs.
Palīks tik dubenēļīs tuščīas,
Tīktai bāīlī pelīukē gūsčīos
Po mīrusīus lapus.

ŽIEMOS MIRTIS

MARGAIS važeliais tu gražiai girgždėjai
Ir sniego purslelius kaip dūmą kėlei.
O papūtė paklydę vėjai,
Ir parudavo tavo šermuonėliai.

Stogai pravirko. Šermeninės žvakės,
Jų ašarom nulietos, tyliai kabo.
Ir žemė dūsauja prie tavo grabo.
Juodais lopeliais lyg šašais aptekus.

Tik saulė šypsosi, čirent prikėlus
Visuose medžiuos visus inkilėlius.
Bet kas prikels tuos šerkšno sodų sodus?
Ar šie griovelių murmesiai nuobodūs?

MERGAITĖ
IŠ MAGDALOS

NAKTIGONIS

KAŽKUR retežiai lyg sužvanga,
Kažkur lyg pasagos kibirkštis skelia.
Tu virpi? Tu bijai?
Nesibijok! Tai tik žvejai
Kaip riešutas lengvam laively
Žeberklais smaigsto rausvą banga,
Ir išbaidyti paukščiai klykia.

Ir mes naktigoniai. Ir mes kaip Tu
Ant akmenų šaltų
Tarp pirštų sukam malda nykia.
Ir mums JINAI atšliaužia
Ir barškina iš tolo žingsnį trankų,
Lyg poterėliai susidaužę
Siūbuotų mums tarp rankų.

O gal tai sraigė
Atkopia čion iš žemumų?
Ji savo kelią baigė
Ir savo naktį čia atšvęs,
Tai jokime Ir mes
Namo?
Namo....

RŪPINTOJĒLIS

MAŽUTIS mano Dievulēli!
Kodēl toks nusiminaš rymai?
Tik pažiūrēk: tie mūs arimai
Aplinkui taip gražiai sužēlē,
O ant keliu balutēs spindi
Lyg veidrodēliai.
Kaip dūmas kils tuoj vasarojus,
Kvepēs kaitra īsidienojus.
Ar kā gražesnio būtum išrymojēs,
Mažutis mano Dievulēli?

SAULĒTEKIS

SAULĒ teka. Pievų rūko
Kamuoliukai tingiai kelias.
A, tai Viešpatis Senelis
Pirmą pypkē užsirūko.

Kai pakrapšto, byra spiečiai
Žiezīrbēliu jam prie koju
Ir rasose mūs šiloju
Tūkstančiais ugneliu šviečia.

MONSTRANCIJA

LAUKŲ rageli raliuonėli,
Tu saulę mums atraliavai.
Ir auksu užplieskė javai
Lyg būtume šimtus monstrancijų pakėlę.

Tik jos nėra, tos žiburėtos
Su vidurėliu baltučiu.
Mes dar nesumalėm naujų kviečių,
Dar mūsų girnų akmenys pakluonėm mėtos.

PĒDSAKAI

O VIEŠPATIE, ar Tu gi nežinotai,
Kad mūsu lygumose snigs ir lis?
Kodēl nepasakei Tu savo kojai
Īmint giliau, o ne prabēgt paskubomis?

Dabar, kai Tavo pēdsakū neliko,
Nors imtū vytiis ir šimtai skalikū,
Jie tiktai ašaras nuo mūsu skruostū
Ir klumpiū pēdas molyje užuostū.

Bet jeigu kartais, pajūrin nuējēs,
Paršauktum Baltijon savuosius vējus,
Gal sūkuriai itūžusių jos srautū
Tave mums vabalēliu gintare išplautū.

DUONA IR VYNAS

TU ATĖJAI, prisėdai ir tylėjai.
O Pranašu Tave vadina.
Išvaikštinėjęs Palestina,
Ką parnešei Tu mūsų sėjai?
Tu atėjai, sėdėjai ir tylėjai.

Šeimyna renkasi prie ilgo stalo
Ir raiko kepalėlį paskutinį
Senelių kojos jau seniai sutinę,
O vasarojus vis dar nenubalo.
Šeimyna nekantri prie ilgo stalo.

Prislink arčiau! Ir Tu išalkęs.
Tai kas, kad kepalėlis papelėjęs.
Mūs lūšnoje vis švaistos drėgnas vėjas
Ir byra nuo lubų pageltę kalkės.
Bet prisislink arčiau! Ir Tu išalkęs.

Neturim vynu. Laimink duoną!
Juk Pranašu Tave vadina.
Išvaikštinėjęs Palestina,
Užeik į tuštutėlį mūsų kluoną
Ir mūsų ašaras paversk į vyną.

MERGAITĖ IŠ MAGDALOS

1

MALDU AŠ knygą uždariau į spintą:
Ji verkti nemokėjo
Nei Tavo kojų apkabinti,
Kaip ta mergaitė iš Magdalos.

Gelsvom galvytėm gluosniai kalas
Ir šypsosi su vėju.
Tai kam mergaitei iš Magdalos
Tiek ašarų riedėjo?

2

Už lango ūžia vėjai, vėjai.
Ir mus, ir mus jie tuoj užlies.
Gal Tu sugrįžti nesuspėjai?
O gal prie spragsinčios egliaškių ugnies
Prisėst, duris kietai užsidaryti
Ir mus kaip knygą pavartyti
Tu nenorėjai?

Bet kur Tu vienas klydinės!
Ten dundančių sniegų laukuos?
Kokioj užuovėjoj pavargęs atsisėsi.
Ir kas sulipusius Tau plaukus iššukuos?
O mano prietemoj lyg tankiame pavėsy
Priglustumei
Ramiai.

Kadaise
Stovėjom visos mes po Tavo Kryžium
Ir apraudojom baisią
Ir skurdžią Tavo dalią.
Paskui, sau plaukus pasitaisę
Ir dulkes nuo sandalų nusivalę.
Namo sugrižom.

Dabar Tu
Vėl vienas, kaip ir aš viena,
Ir lauki, kad jisai Tave užtartų,
Ir "Dieve, mano Dieve" taip didžiai šauki.
Ant žemės leidžiasi tamsa tokia klaiki.
Ir tuoj, jau tuoj jo lūpos saulę mūs
Užpūs.
Ir pasibaigs diena ir Tau, ir mums
Tik tos stiklinės jo tylos
Nė Tavo balsas nesudrums.

ATGAILOS PSALMĖ

...qui mal y pensent

ATLEISKI, Atpirkėjau,
Kad aš ne Tavo kojas glamonėjau.
Rausvais nagučiais, nulakuotos buvo
Šviesoj šilkinio žibintuvo.
Ir pervertos vinim nebuvo.
Nebuvo, Viešpatie, nebuvo.

Brangių aliejų
Ant tų pirščiukų aš neliejau.
Šviesoj šilkinio žibintuvo
Man ašaros ant jų nesruvo.
Nesruvo, Viešpatie, nesruvo.

Kai aušo rytas,
Radau duris Tavų namų atidarytas.
Šviesoj mažyčio žibintuvo
Taip tuščia, drėgna ir tamsu ten buvo,
Ir ta ugnelė prieblandoj pražuvo.
Pražuvo, Viešpatie, pražuvo.

Atleiski, Atpirkėjau,
Kad kojų pervertų neižiūrėjau
Be to šilkinio žibintuvo.
O pervertos Jos buvo.
Jos buvo, Viešpatie, jos buvo.

ASPERGES

ŠAKELE BERŽO pasiėmęs
Tu pašlakstyk mane
Rasa rytmetine,
Kad dingtų visos mano dėmės
Ir būčiau baltas
Kaip drobės ritimėlis.

Tik nevéluok! Jau sparčiai kyla
Mūs saulė vis aukščiau.
O pievoje mačiau,
Kaip nuo žolės lašeliai dyla:
Greit viskas bus čia pilka ir išdege.

SILOË

KIEK DAUG čia jų aplinkui sėdi:
Apakęs princas ir bevaikė lady,
Senutė drobule apsimyniojus,
Kareivis, mūšiuose netekęs kojos,
Ir nuo mažens suvytusi mergytė,
Ir jauno kraujo sustabdyti
Negalinti išbalus moteris.
Visi eilių eilėmis susodyti
Neramūs laukia, gal atskris
Aukštybių angelas į šią balutę
Jos vandenių pažaisti nešvariu.
Pašoks tada viltis iš sąnarių
Ir sučežės šilkai sukruotę,
Ir skudurai seni atsivynios.
Pašoks suvytusi mergytė;
Apakęs princas ant vejų
Sau kelio lazdele ieškos;
Linguos kareivis vienakojis,
Senutė, drobules nuklojus,
Dairysis, kur pasilaikyti.
O jauno kraujo sustabdyti

Negalinti išbalus moteris
Į vandenį sujudusi įbrisis
Pati pirmoji...

Paskui jie vėlei grįš lyg susigėdę,
Lyg žado nevilty nustoje -
Kiekvienas grįš į savo kėdę.
Apakęs princas ir bevaikė lady,
Ir nuo mažens suvytusi mergytė.
Senutė imsis drobules taisyti,
Kareivis, ramentus susieškojęs,
Liūdnai žiūrės, kaip teliuškuojas
Dar vis sujudinto vandens bangelės,
Kaip sutrypta žolė iš naujo kelias.
Visi žiūrės. O tarp javų eželių
Stuomuo išbalusios moters
Iš lėto pasiners.

VAI SUTEMOS

PELKĖS

KREIVOS PUŠYS. Viksvos. Balos.
Dumblinas vanduo ir šėmas.
Lūžta šakos atsirėmus.
Kyši lelija išbalus.
Kreivos pušys. Balos. Balos.
Dumblinas vanduo ir šėmas

Čia tą vieną šokam šoki -
Nuo kupstelio ant kupstelio.
Niekas negrindė čia kelio,
Niekur jo nė neieškoki.
Tik tą vieną šokam šoki.
Nuo kupstelio ant kupstelio.

Jei paslysi, ims kvatotis
Raganos rūkuos nendryno.
Ašarų čia nieks nežino.
Tie kupsteliai tarsi stotys:
Nepaspėsi, ims kvatotis
Raganos rūkuos nendryno.

Sédime ant kranto balų.
Meilės pažadus paklojom,
Kad šilčiau basom būt kojom.
Meilė greitai čia nušala.
Tai sėdėdami prie balų
Meilę pažadais apklojam.

Kažinkur anapus raisto,
Pro langelį bokšto seno
Varpas šerdimi tuksena.
Kažkas vilti veltui švaisto.
Gal paimkim? - Tai už raisto
Snapeliu genys tuksena.

Kreivos pušys. Viksvos. Balos
Dumblinas vanduo ir šėmas.
Lašą krikštui pasisėmus,
Meilė sudreba išbalus.
Kreivos pušys. Balos. Balos.
Ir mūs krikšto vanduo šėmas.

ADVENTAS

VAI SUTEMOS, tos sutemos
Ir ore. ir akyse!
Ar Tu galėsi rasti mus,
Ar su mumis kartu paklysi?

Adventas jau. Dangus rasoja
Ant mūsų šilkinių skėčių.
Po jais sausa mes žengiam koja.
Tai ko dar laukt ir aš turėčiau?

Mes žengiame per pilną rinką
Gipsinių jėzusėlių.
Karaliai, piemens pasitinka,
Nuo šalčio ir drėgmės pamėle.

Ei,pirkit, pirkite! Betliejai pigūs!
Žvaigždės jų kaina krenta!
Ei,pirkit, pirkite! Sulygus
Pridėsime dar Naktį Šventą.

Vai sutemos, tos sutemos
Ir ore, ir akyse!
Ar lemta bus Tau rasti mus,
Ar su mumis ir Tu paklysi?

KŪČIŲ VAKARAS

TYLI NAKTIS. Šventa naktis.
Visas žvaigždes užgesinėjus,
Gatves žvakelėm nusagstys,
Kad nepaklystų meilės pardavėjos.

O gatvės tokios tuščios bus.
Tik valkatos dar svirdinės sušalę.
Tamsa paslėps stogų stiebus,
Ir nežinos, kur vykti, trys karaliai.

Už lango žėrinčio rankutę ties
Guminis kūdikėlis.
Jam erodai netrokš mirties,
Ir jis nebėgs iš šilko prakartėlės.

Tyli naktis. Šventa naktis.
Kažkas ir gloriiją jau groja.
Tai pliušo beždžionėlė skubomis,
Būgneli mušdama, vis trepsi koja.

ATSISKYRĖLIS

NAMELIS mano be langų, be durų.
Visiems čia vėjams švilpauti valia.
Šiaudų stogelis neseniai prakiuro.
Ar vėjas, ar lietus - vis ta pati dalia.

Pasižiūrėt manęs ateina žmonės.
Žvėryno niekur čia arti nėra.
Kodėl man nepabūti jiems beždžione?
Beždžionėle prijaukinta, gera?

Ir priguži šventovė mano narvo.
Pro jo virbus stebėt visiems valia.
Nakties lietaus lašai dar tebevarva.
Šventovėj ar narve - vis ta pati dalia.

KATEDRA

ŠVENTIEJI saunon ėjo. Buvo jau nešvarūs.
Berželių vantos ir įkaitęs garas
Net vyskupus ir mergeles nuvalo.
Dabar, gražučiai grįžę,
Jie stovi vėl ant savo pjedestalų.

Šventovė švyti išsimaudžius.
Beliko tiktai giesmės graudžios
Ir sopulio primirkęs Dievo veidas.
Bet kai užu vitražų saulė leidos,
Giliai tamsoj Jis pasislėpt skubėjo.
Ar jam gi kruvinam kyboti
Tarp išpraustų išpažinėjų!

PILGRIMAS

ANT KAKLO foto aparatas.
Rožančių pamiršau namie.
Murmės motulė? Temurmie!
Bažnyčia jau iš tolo matos.
O saulė kyla. Eiti metas.
Ant kaklo foto aparatas.

Ak, Viešpatie! Kokia šventovė.
Rankas Tavęsp iškėlus stovi!
Šešėlis Jos kaip šydas driekias.
Ir sprakt iš šono. sprakt iš priekio,
Ir sprakt, ir sprakt, kiek bokštai siekia.
Viduj turbūt bus per tamsu.
Bet aš kuprinėje esu
Žaibulių prisidėjęs.
Tik blykst, ir Tu. vėl sužibėjęs.
Man atiduodi kankinius ir užtarėjus.
O saulė slenka. Eiti metas.
Ant kaklo foto aparatas.

Kažkas lyg prieky groja.
Turbūt tai vėjas tarp rugių stiebelių.
Ir kažkieno pavargus koja
Mažytes dulkių kuokšteles kilnoja
Ant ilgo kelio.
Ir sprakt tą kelią: jis plokštelėj
Virš nesibaigiančia alėja.
Iš paskos karstas svirdinėja
Po juoda, kaukolėta marška.
Šalia būgnelis senas tarška.
Ir sprakt būgnelį, sprakt tą maršką,
Ir sprakt įmintą smėly pėdą.
O saulė užu girių sėda.
Keliaut, keliauti metas.
Ant kaklo foto aparatas.

ŽILVINAS

1

BUVO dienos, kai žalčiai, bangom atkilę,
Marškinėliuose mergaičių piršos.
Buvo dienos, kai įniršus
Jūra gintaro sudaužė pilį

Tyli jūra. Ant tvorų rasotų
Kabo padžiauti tinklai pabrizgę.
Valtis velka sidabriną blizgę:
Naujas svečias plaukia meškerojų.

2

Gintaras. Puta. Sakysit: Marios!
Šnara prieš mane alaus bokalas.
Padavėjos rankos tokios švarios,
Ir nagučiuos pirštų rozės kalas.

Nešnarėki! Čia ne kraujo putos.
Žilvino čia nieks neužkapojo.
Tat kurpaitės, raudonai išsiūtos,
Ant basučių padavėjos kojų.

Taškos nuogos bangose mergaitės
Ir kikeną, kad tuojau išvys,
Pintinėlėje kaip susiraitęs
Vienai piršis jaunikiu žaltys.

Grok, bambuko birbynėle, groki!
Kelias Žilvinas vestuvių šokiui.
O žiūrovų pinigėliai byra
Dubenėlin pusnuogio fakyro.

DIES IRAE

TAI ATEIS diena dienužė,
Kai visi žaislai sudužę
Rudeniū pavėrs gegužę.

Tai drebės visi ir skūsis,
Kai lyg šalto vėjo gūsis
Sostan atšlamės Rūstusis.

Knygą storą atsiskleidęs
Jis - bežadis, kietaveidis -
Raidę stums pirštu prie raidės.

Viskas bus ten sužymėta:
Kas išmindė rūtą mėta,
Kas kuždėjos naktį klėty.

Mirkčios mirtis ir stebėsis,
Kad ramus kapų pavėsis
Šiandien padvelkė pelėsiais.

Antvožus sunkius nukėlė,
Atsidusę valandėlę.
Šauks sargai kiekvieną vėlę.

Atbildēs dragūnai šuoliais,
Žāsele žingsnuios vienuolēs,
Jūra atridens skenduolius.

Dar nebus nē apsidairē..
Tēkš Rūstusis juos ī kairē,
Kaip banga valtī bevairē.

Dešinēj liks tik mažyčiai,
Nesuspējē paprašyti,
Kad užgimtū bent netyčia.

Tai diena bus, tai dienužē,
Kai visi sukniubs sugniužē
Ir sudils lyg kalvio dūžiai.

Viskā dūmai bus apjuosē,
Viskas dunksos pelenuosē,
Viskas baisiai bus nutilē,
Vieniša niūnuios Sibilē:
Dies irae, dies ille.

ANTANO JASMANTO POEZIJA

Šios poezijos rinkinį pirmu kartu teko skaityti 1942 metais. Jį perdavė kun.St.Yla, kuris tada buvo Kauno kunigų seminarijos profesorius. Maniau, tai vienas iš daugelio klierikų entuziastų, mėginančių savo plunksną. Paskaitęs buvau maloniai apviltas: buvo įspūdis, kad tarp klierikų kyla aiškus literatūrinis talentas. Rinkinio poezijos naujienom teko pasidalyti su literatūros mylėtojais, kurių didesnis ar mažesnis būrelis tais vokiečių okupacijos metais savo literatūrinį domesį mėgino reikšti kolektyviai, rinkdamiesi tai vienoj, tai kitoj šeimoj. Viena tokia proga buvo pristatyti naujos poezijos gabalai. Jie susilaukė visų teigiamo dėmesio, nors autorius ir toliau liko nežinomas.

Po dešimties metų, kai teko iš Vokietijos keltis į Naująjį Pasaulį, gavau atminimui iš savo bičiulio jo ranka rašytą knygele - tai buvo tos pačios poezijos papildytas rinkinys. Kitų akį patraukė ta poezija, kai buvo vienas kitas jos gabalas paskelbtas "Aiduose" A.Jasmanto slapyvardžiu, iki jį atskleidė Lietuvių Enciklopedijoje Antano Maceinos biografas... O dovanotą atminimui rinkinį ne vieną vakarą užkliūdavo mano akis ir širdis, kai užeidavo ilgesys atsigauti intelektualiai, moraliai, atidėjus į šalį

dienos reikalus.

1962 metais, taigi vėl po dešimties metų, mane pasiekė tos pačios poezijos dar papildėjus rinkinys su pasiteiravimu: tiktų ar netiktų "Draugo" poezijos konkursui Maironiui pagerbti? Neabejojau, kad tai galėtų būti Maironiui tinkamas pagerbimas. Bet čia teko vėl nusivilti. Nusivilti ne poezijos pajėgumu ir jos tikimu Maironio dvasiai pratęsti. Ne, nusivilti teko savo spėjimu, kad mano vertinimas sutiks su vertinimo komisijos narių nusiteikimais.

Nebūtina, kad poezijos kūrinį visi vienodai priimtų. Nebūtina į jį žiūrėti neklystančio svėrėjo ir teisėjo akimis. Nebūtina autorių kvalifikuoti etiketiniais vardais ir rūšiuoti į genijus, grafomanus, mėgėjus... Nevartočiau ir šios poezijos autoriui nė vieno iš tų sveriančių vardų, pasirinkdamas kitą kelią į poeziją - koki įspūdi ji daro man, individualiam skatytojui; patinka ar nepatinka; o jei taip, tada mėginčiau suvokti ir intelektualiai išsiaiškinti, kuo ji skaitytojo dėmesį pagauna, pergyvenimą pažadina, praturtina. Mėginant suvokti šios konkrečios poezijos veikmę sau. nejučiomis kyla fone paties kūrėjo poetinis paveikslas.

Išorinė eilėraščio forma - tegul bus dalykas, kuris A.Jasmanto poezijoje pirmiausia patraukia dėmesį. Dvejopa jo vartojama forma - sonetas ir laisvos architektonikos eilėraštis.

Soneto architektonika savaime imponuoja matematinės, loginės tvarkos pamėgimu. Į nustatytą griežtą dviejų ketureilių ir dviejų trieilė

strofų formą išspraudžiamas poetinis vaizdas su individualiais išgyvenimais ar apibendrinančia mintim. Reikia sugebėjimo patenkinti tuos reikalavimus ir sudaryti išpūdį kad vaizdas ir pergyvenimas laisvai, organiškai yra prisiėmęs tą griežtą formą - ne jon sprauste išsprautas. A. Jasmantas tuo atžvilgiu be priekaištų.

Tos logikos nėra varžomas laisvos architektonikos eilėraštis. A. Jasmantas gausiai naudoja šia laisve. Didžioji dalis jo geriausių eilėraščių kaip tik ir yra šios išorinės formos. Tačiau ir joje imponuoja griežtas logikos pajautimas, rimų nelauktais deriniais, strofos dalies pakartojimais, eilučių sutrumpinimu ar prailginimu sudarant aiškaus kilimo ir slūgimo ar užlūžimo muzikinę frazę. Už tos muzikinės konstrukcijos išivaizduoji kūrėją, jaučiantį grožį dalių tvarkoje, garsų melodijoje, jungiantį į muzikinę vienumą ne tik atskiras strofas, bet ištisą eilėrašį. Ir tokios muzikinės architektonikos eilėraščiai yra įdomiausi (Ruduo, Mano kambarys, Gruodas, Panaktinis, Vidunaktis, Requiem, Velykų rytas).

Eilėraščio vaizdiniai elementai nėra apgaubti optine migla, neryškiom linijom, spalvų maišatim. Vaizdai aiškūs, konkretūs. Vaizdai pažįstami tiem, kurie yra susigyvenę su rudens, pavasario gamta, su žemdirbio aplinka, su lietuviškų švenčių tradicijom. Tik retkarčiais įvairinami muzikinės technikos ar Šventosios žemės aplinkos vardais. Vaizdai veikia nelauktu originalumu, intymumu, lėtos dinamikos, tekėjimo, srovenimo, gaudesio slėpingumu.

Už tų vaizdų jausti autorius, kuris nesitenkina reikšdamas gyvenimo nuobodį, miglotą savo

klajojimą, kankinimąsi, baimę mirties akivaizdoje, gyvenimo beprasmiškumą. Ieškojimas dėl ieškojimo Jasmantui nėra būdingas. Jasmanto poezijos autorius žino, ko jis ieško ir ko siekia savais vaizdais. Jis siekia suvokti daiktų, žmogaus gyvenimo esmę ir prasmę. Jis veržiasi savo paties egzistencijoje atskirti atsitiktinybes nuo esmės. O tos esmės pagrindinė žymė - siekimas surasti ryšius tarp savo egzistencijos ir amžinybės, tarp savęs ir Dievo.

Jei eilėraščio priekiniame plane vaizdai yra aiškūs, konkretūs, tai jų netiesioginė prasmė, perspektyvinis planas daros slėpiningas, mistiškas. Bet jis ir yra ta būties dalis, kurią atskleisti veržiasi autorius regimaisiais simboliais. Ji yra ta būties esminė dalis, kurią turi pajusti skaitytojas. Grožėdamasis pačia vaizdo plastika, muzikine fraze, turi pajusti savo paties egzistencinį likimą aname kosmo tekėjime į amžinybę.

Leidiesi su autorium į žmogiškosios egzistencijos išgyvenimą. Jį labiausiai pajauti "Didžiosios nebūties" cikle. Nebūtis yra dažnas terminas egzistencialistų žodyne. Sprendžiant iš eilėraščių, A. Jasmantas jį bus pavartojęs kita prasme. Bus pavadinęs juo čia tą žmogaus gyvenimo dalį, kuri nėra esminė jo egzistencijai, kuri yra atsitiktinė, praeinama, dažnai net užgožianti esminę. "Nebūties" sričiai čia tenka tas gyvenimas, kuriame reiškiasi "marguojanti minia su grojančių čigonų būdomis, su

šokančiom beždžionėmis ir su juokdariais" (Vėlumos sonetas). Esminis yra asmens gyvenimo kelias, tas "grįžimas"; grįžimas iš "nebūties plačių kraštų", grįžimas prie mirties slenksčio, ties kuriuo išskyla jau tikrasis būties klausimas.

Idėjinė šio ciklo prasmė gal ryškiausia yra eilėraštyje "Gruodas". Gruodas - tiesiogiai tai žiemos ženklas, gyvybę sukaustančios, stingdančios jėgos simbolis. Čia jis virsta simboliu žmogaus jėgas kaustančios senatvės, kuri artina į mirtį, pastato "prie vartų". Bet šios prasmės gruodas nėra sunaikinimą nešanti jėga. Tai jėga - "kuždanti ir daug žadanti", netgi ištroškusiam "vandens paduodanti" (vilties).

Gruodo paguodžiančius kuždesius sustiprina dar ilgesys iš gyvenimo pasitraukusio brangaus žmogaus - "stirnos blizgaodės". kuri nuo pirmo šalčio nubėgo, ir "jos pėdos kaip aidas kviečia šaukia mus"...

Nors A.Jasmanto poezijoje žmogus nejaučia to šurpo, kuriuo daugelis egzistencialistų sutinka mirties idėją, tačiau ir jam miela ši žemė. Nors žemėje lydi jį nerimas, kančia, ilgesys, tačiau "prie vartų" sustojęs, dar norėtų žemėje pabūti - "Juk gražu - Ar ne? - dar kiek pabūti".

Poetiniu atžvilgiu eilėraščio pabaigoje yra išpūdingas vaizdas, originaliai suskaldant individą ir atskirais pavidalais paverčiant Jo būties esmines žymes, lydėjusias jį per gyvenimą - nerimą, sesuvą kančią rūpestingą ilgėsi, kurie baltais drabužiais pasipuošę laukia susėdę prie vartų...

"Prie vartų" cikle skleidžiasi žmogaus santykis su pačiu būties šaltiniu - Dievu. Dievas suvokiamas kaip gyvybės ir dinamikos šaltinis. Dievas reiškiasi ir medžių ošimu, ir arimų raštu. Dievas pajaučiamas ir kaip žmogaus saugotojas, ir net tarnas, kaip pačios žmogaus būties dalis. Jausti savyje Dievo buvimą yra giliausias žmogaus siekimas. Jausti savyje Dievą, Jį prarasti. Jo netekti, ieškoti, ilgėtis, nusivilti ir vėl tikėtis yra žmogaus dvasios istorija.

A.Jasmanto poezijoje įvairiais variantais skleidžiasi tas žmogaus būtyje Dievo aptemimas ir pragiedrėjimas. Stipriausiai išreikštas Dievo ir žmogaus santykis viename didžiausios poetinės jėgos eilėraščių "Panaktinyje". Žmogaus simboliu čia yra paukštelis, palūžusiu sparnu, beplunksnis, vėjuotą, tamsią naktį iškritęs iš lizdelio. Tą žvarbią naktį, kada ir šunes miega galvas panarinę, sodą apeina Panaktinis (Dievo simbolis), randa aną bečypsintį paukštelį, paima ir "nešasi prie krūtinės". Tačiau Panaktinis išpėjamas, kad būtų atsargus: tas nors ir beplunksnis kandžiojasi ir gali suleisti nagus "ligi kraujo". Tai asmens bejėgiškumas kosme, o betgi maištingas individualizmas Dievo atžvilgiu.

"Maldoje" - Dievas pajaučiamas kaip einas "pro liūdinčias vagas laukų arimo", o žmogus - Jam tegali duoti vieną vienintelę dovaną - viltį.

"Užgesęs Viešpats" - apie Dievo praradimą:

*"Aš paliečiau Tave, tylus Kūrėjau.
Lyg vaikas žvakės liepsną piršteliu -
Tiktai mintim - užpūsti nenorėjau
Bet užgesai, ir aš įžiebtį negaliu".*

"Voverės sonete" - pajunta ir vėl Viešpaties šaukimą, bet šaukimą nustelbia susirūpinimas surasti "lizdą būčiai atskalūnei".

"Nakvynės sonete" iniciatyva iš Dievo pusės jaučiama:

*"Lyg ošimu pušų, lyg rago gaudimu
Tu mus kvieti ir vadini Tu mus
Nakvot į Savo tolimus namus.*

*Bet mums ... Ak, mums čia taip ramu:
Žiūrėk, lyg Tavo žvaigždės, vabaliukai žvilga.
O kelias tas ... toksai sunkus, toks ilgas".*

"Šešėlio sonete" - kodėl Dievas nejaučiamas:

*"Tiktai Taveš, kodėl Taveš man nematyti?
Kažkas čia, sako, švyti.
Kažkas čia pat, prie mano kojų.
Tai aš turbūt savu šešėliu
Tave užstoju".*

"Elgetos sonete" - žmogus jau lyg pakeliui į Dievą, kuris viskam dalina būtį - žvaigždėm, mėnesiui ir žiogui.

*"Tik mes pavartėj galvas panarinę.
Nuo šalčio ir lietaus lyg stagarai pajuodę,*

*Vis stovime jau ilgus ilgus amžius.
Ir drebanti ranka kelintą
Jau kartą vis pakyla ir paglamžius*

*Varpelio tavojo virvelę, krinta
Atgal ir mąsto:
Turbūt Taveš namie nerastų".*

Pacituoti keli variantai neišsemia, bet iliustruoja, kaip A.Jasmanto poezijoje reiškiasi žmogaus santykių su Dievu plati skalė: egzistencinis būtinumas Jį turėti. Jo pasitraukimas dėl žmogaus iškilusio individualizmo, kuris nustelbia Dievą savo šešėliu, laikinis užmiršimas dėl susirūpinimo lizdu savo "būčiai atskalūnei", ieškojimas sau pačiam pasiteisinimų - galgi Jo "namie nėra". Tai esminis ciklas A.Jasmanto poezijoje, pergyvenimai nuoširdūs, originaliai išreikšti.

"Kristaus istorijos" cikle Dievas, kuris buvo suvokiamas "Prie vartų" cikle, jau sukonkretėja Kristaus pavidalu. Santykiai su Kristum iš esmės tie patys kaip su Dievu apskritai: Kristaus pasiilgimas, laukimas ir, dažnai, nesulaukimas. Bet čia ypatingai gausėja nauja efektinga autoriaus vartojama poetinė priemonė - qui pro quo, "apsigavimas". Tai poetinė priemonė, kurios netiesioginės prasmės ilgis, laukia žmogus, o tesulaukia tik tiesioginę prasmę. Pavyzdžiais tai iliustruojant - "Apreiškime": Laukėm, rymojom ateinant, ir jau

*"Varteliai girgžtelia - lyg atdaryti.
Kažkas lyg takeliu paslydo
Ir tylomis dūzgena, ir lyg šydo*

*Kraštelis auksu ore švyti.
Ak - tai bitė
Pavakariop į avilį paklydo".*

Tokia pat priemonė "Verbų sekmadieny", kada laukiama atėjimo, kada visi pašaliai tam išpuošti, bet "iš laukto tolio niekas niekas neartėja".

"Veronikos" eilėrašty tas pats Kristaus ilgesys, negalėjimas Jo niekur pamatyti. Bet...

*"Bet šiandien aš atvožiau savo kraičio skrynią.
Ir tu iš jos lyg kvapas drobės
Pūstelei ir pasikėlei.
Ne, Ne! Ak ne!
Tai tik dugne
Lengvučiai krikšto marškinėliai".*

Jau priešinga prasme pavartoja vaizdus "Velykų ryto" procesijoje, kada

*"... ir mes lyg pirmutinė smilga
Nedrasiai stiebiams pasižiūrėti.
Kaip mūs laukų grumsteliai žiburėti -
Ne, ne! kaip paauksuotos tavo rankos žvilga".*

Tuo pakiliu eilėraščiu užverti poezijos knygą, nedidelę, tik su penkiasdešimt vienu eilėraščiu, bet rimto poetinio ir filosofinio svorio; knygą, kurioje išlaikyta pusiausvyra tarp minties, pergyvenimo ir išraiškos; kurioje nėra pozos nei pompos, o tik nuoširdus intymus pergyvenimas

to, kas esminga dažno žmogaus egzistencijoje. Užverti su jausmu, lyg pats būtum pakilęs aukščiau už save kasdieninį.

A. Jasmanto poezija sutvirtina norą paprieštarauti A. Maceinos minčiai (Die Literaturen der Welt knygoje), kad lietuvių poezijai buvo svetima religinė tematika. Jei religija vadinam Žmogaus ir Dievo santykį, tai ir A. Jasmanto poezija yra giliausia prasme religinė. Religinės tematikos poezijos lentynoje A. Jasmantui tenka atskira vieta. Naujojoje literatūroje šalia maištaujančio (prieš Rexą) Putino Mykolaičio, šalia Dievo majestotą ir atpirkimo paslaptį skelbiančio B. Brazdžionio, šalia sielvartaujančio, maldaujančio ir garbinančio St. Santvaro, šalia kosmo chaose Dievo kuriančią ranką jaučiančio F. Kiršos, šalia miniatiūrose Dievą jaučiančio L. Andriekaus - A. Jasmantas yra Dievo ieškotojas pirmiausia savyje, savo būtyje, jį surandąs ir vėl prarandąs individualizmo antplūdyje.

Nesunku pastebėti, kad savo formos muzikine (ne vaizdine) architektonika, o ir savos egzistencijos suvokimu A. Jasmantas yra tam tikra prasme artimas vokiečių Rainer Maria Rilkei. Kaip Maironiui brangiausias buvo patetiškas laisvės skelbėjas Schilleris, taip Jasmantui buvo artimiausias Dievo ieškojimo poetas Rilke.

Kaip Rilke gyvenimo srovėjimą ir Dievo reiškimąsi jame mėgino suvokti, klajodamas Rusijos stepių plotuose, taip A. Jasmantas savo intelektualinį alkį tenkino Rusijos žemės rašytoju

Solovjovo ir Dostojevskio idėjų plotuose.

Dėl šio ryšio su R. M. Rilke buvo įdomu patirti paties autoriaus dabartinę nuomonę. "Aš ir pats ilgai tikėjau, kad Jasmantas yra Rilkės įtakoje. Kadangi aš Rilkę pati skaičiau ir apie jį net paskaitų universitete turėjau, tad - galvojau - savaime šis tas pasilieka ... Tačiau man buvo įdomus šitoks pergyvenimas: nuo 1942-43 metų buvau Rilkės nė neturėjęs rankose ligi 1962m., taigi ištisą dvidešimtmetį. Bet 1962m. pasiėmiau jo "Stundenbuch" ir pradėjau skaityti, ir jis man pasirodė toks svetimas, kaip joks kitas poetas. ... Rilke savo esmėje yra ateistas; jis aprašinėja Dievo ieškojimą, tačiau pats jo nieiško. Ir man pasidarė aišku: Jasmantas buvo prieš 20 metų Rilkės pagautas todėl, kad jis tada jo nesuprato. Jasmantas manė, Rilkė rašo taip ir taip, nori išreikšti tą ir tą. O iš tikro Rilkė rašo ir nori išreikšti visai ką kitą. Jasmantas buvo sužavėtas ne tikru Rilke, o nesuprastu Rilke, tokiu Rilke, kokį jį Jasmantas perleido per savo prizmę... Tačiau gera būti kito paskatintam, nors ir klaidingai jį suprastum: tada turinys pasilieka originalesnis".

Lietuvių poezijos istorijos raidoje A. Jasmanto poezija galima būtų gretinti su Vytauto Mačernio poezija. Abiejų poezijos savo atsiradimo eiga tenka antrojo pasaulinio karo pradžios generacijai. Abiejų leidosi ne į visuomeninius motyvus, bet į asmeninės egzistencijos. Tos egzistencijos svarstymuose betgi nuėjo skirtingais keliais.

Jei V. Mačernio poezija vertintojų pavadinama egzistencialistinės poezijos pradininku, tai A. Jasmanto poezijai tektų krikščioniškojo egzistencializmo vardas. A. Jasmanto "Gruodas"

egzistencijos problemas pergyvena krikščioniška dvasia, kaip A.Maceina "Jobo dramoj" egzistencijos problemas sprendžia krikščioniška išmintim.

J.B.

TURINYS

Metafizinis poetas T. Venclova

GRUODAS

DIDŽIOJI NEBŪTIS:

Ruduo.....	7
Vëlumos sonetas.....	9
Mano kambarys.....	20
Voro sonetas.....	22
Žuvų sonetas.....	23
Girios sonetas.....	24
Gruodas.....	25
Procesijos sonetas.....	28
Fortepijono sonetas.....	29
Ateis ruduo.....	30
Saulëleidžio sonetas.....	32
Requiem.....	33
Lopšinë.....	34
Laukų raitelë.....	36
Bare.....	37
Žiemos keliu.....	38
Naktis.....	39
Pranašystë.....	40

PRIE VARTŲ:

Aš paliečiau Tave.....	43
Pakeleivis.....	44
Voverës sonetas.....	45
Šešëlio sonetas.....	46
Vidunaktis.....	47

Trumparegio sonetas.....	48
Elgetos sonetas.....	49
Kaimynas.....	50
Nakvynės sonetas.....	51
Panaktinis.....	52
Malda.....	54
Kalėdų rytmetis.....	55

GIESMIŲ GIESMĖ:

Apyaušris.....	59
Rudens žiedai.....	60
Klajonės.....	61
Pavasaris.....	62
Giesmių giesmė.....	63
Naktis ilga.....	69
Daina.....	70
Juodbruvė mergaitė.....	71
Gegužinės.....	72

KRISTAUS ISTORIJA:

Apreiškimas.....	75
Gimimo naktį.....	76
Prakartėlėj.....	78
Trys Karaliai.....	79
Aukojimas.....	80
Agnus Dei.....	81
Vestuvės Galilėjos Kanoj.....	82
Verbų sekmadienis.....	84
Veronika.....	85
Kalvarijos kalne.....	87
Prisikėlimas.....	89
Velykų rytas.....	90

IR NIEKAD NE NAMOLEI

Biografija..... 95

VIS ATGALIOS:

Turgus.....	98
Karuselė.....	100
Valkatos.....	101
Mėnulis.....	102
Obels žiedas.....	103
Saulėleidis.....	104
Joninių naktis.....	105
Pagroki, vėjau.....	106
Sulamitė.....	107

KELIAI BE KELRODŽIU:

Pusnyėliai.....	111
Pirmoji šalna.....	112
Paskutinis prašymas.....	113
Kauburėlis.....	114
Šerkšno sodai.....	115
Paklydėlis.....	116
Vėlinės.....	117
Vaiduoklis.....	118
Sapnas.....	119
Parke.....	120
Žiemos mirtis.....	121

MERGAITĖ IŠ MAGDALOS:

Naktigonis.....	125
Rūpintojėlis.....	127
Saulėtekis.....	128

Monstrancija	129
Pėdsakai	130
Duona ir vynos.....	131
Mergaitė iš Magdalos.....	133
Atgailos psalmė	135
Asperges.....	137
Siloė	138

VAI SUTEMOS:

Pelkės.....	143
Adventas.	145
Kūčių vakaras	147
Atsiskyrelis.....	148
Katedra	149
Piligrimas.....	150
Žilvinas.....	152
Dies irae.....	154

Antano Jasmanto poezija (J.B.)..	157
----------------------------------	-----

Jasmantas A.

Ja633 Poezija /Sudarė ir red. A. Bukontas;/ Įž.
str. "Metafizinis poetas",p.4-11, T.Venclovos;
Baig. str. "A. Jasmanto poezija", p. 157-168,
J.B./.-V.: Lietuvos Rašytojų sąjungos leidykla,
1992. - 176 p.

A.Jasmantas - žymaus kultūros ir religijos filosofo A.Maceinos (1906- 1987) slapyvardis, kuriuo Jis pasirašinėjo savo poetinę kūrybą A.Maceina 1935-1943m. dėstė filosofiją Vytauto Didžiojo universitete, o nuo 1944m., pasitraukęs į Vakarų, profesoriavo Frelburgo ir Miunsterio universitetuose. Jo plunksnai priklauso garsūs veikalai "Tautinis auklėjimas" (1934), "Kultūros filosofijos įvadas" (1936), "Filosofijos kilmė ir prasmė" (1978) ir daugelis kitų. Vakaruose pasirodė ir du A.Maceinos eilėraščių rinkiniai "Gruodas" (1965), "Ir niekad ne namolei" (1980), kurie po vienos knygos viršeliais dabar išeina tėvynėje.

Antanas Jasmantas

POEZIJA

Viršelio dailininkas R. Okunauskas
Techninė redaktorė A. Malinauskienė
Korektorė A. Žilienė

Pasirašyta spaudai 1992 07 15. Popierius ofsetinis. Formatas 84x108/32.

Ofsetinė spauda. Garnitūra "L. Bookman", 10 punktų. 11 sąl. sp. 1.

Tiražas 7000. Leidinio Nr. 24. SL Nr. 426. Užsakymo Nr. 122.

Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla.

K. Sirvydo 6, 2600 Vilnius

Spausdino valstybinė įmonė "Spauda"